

یا رب این کعبه مقصود تماشاگاه کیست که مغیلان طریقتش گل و نسیرین من است

حافظ

حج در لغت به معنای قصد و در اصطلاح آهنگ خانه خدا کردن، و یکی از آیین های مهم دینی مذهبی مسلمانان است. مغناطیس کعبه همه ساله میلیون ها مسلمان را از گوشه و کنار جهان به سوی خود جذب می کند تا با انجام اعمال و مناسک و رعایت یک سلسله مقررات ویژه، در یک عملیات تمرینی، برای تحقق زندگی توحیدی شرکت کنند و قدرت و عظمت اسلام را در برابر دید جهانیان به نمایش بگذارند.

در این همایش عظیم، مسلمانان با نژادها و رنگ های گوناگون، کنار کعبه گردهم می آیند تا از رهگذر آشنایی با یکدیگر، به توحید کلمه و همسبستگی و اتحاد جوامع اسلامی دست یابند.

حج جلوه گاه معنویت، شور و شعور، تعبد و بندگی، شهادت و ایثار، وحدت و ذکر و بالآخره ارتباط و پیوند با خدا است. از این رو توفیق انجام چنین سفری، فرصتی مغتنم برای خداجویان است تا از نظر روحی و اخلاقی خود را پالایش نموده، دگرگونی و تحوّل سازنده ای در جان و روح آنان پدید آید.

در آموزه های رسول خدا(صلی الله علیه وآله) و پیشوایان دینی، نکات آموزنده فراوانی وجود دارد که می تواند زائران وادی نور را در بهره برداری هرچه بیشتر از فرصت ها یاری دهد. در این آموزه ها به حاجیان توصیه شده است تا پیش از سفر، از گناهان فاصله گرفته، جان خود را با آب توبه بشویند، هزینه های سفر را از مال حلال و پاک تأمین نمایند، با خویشان و بستگان و دوستان و همسایگان خداحافظی نموده، حلالیت بطلبند و پس از جلب رضایت آنان، گام در این راه بگذارند. سفر را با نام و یاد خدا و با هدف خداخواهی و خداجویی آغاز کنند و در طول سفر نیز از گناه و نافرمانی پروردگار دوری جستند، مراقب خود باشند و....

این دستور العمل ها و عمل به آن ها، موجب می شود تا در حاجی یک تحوّل و دگرگونی اساسی پدید آید و در نتیجه از گذشته احياناً غلط و نادرست خویش فاصله گرفته، خود را برای یک زندگی صحیح و اسلامی آماده سازند.

خانه کعبه خانه دل هاست ساحت قدس و جلوه گاه خداست

نیکبخت آن که همچو پروانه در طواف است گرد آن خانه

در روایات، هدف از حج ایجاد فلاح و رستگاری و تحوّل روحی و اخلاقی در زائران و نزدیک شدن آنان به خداوند ذکر شده است.

اگر حج گزاران با هدف تحوّل روحی و اخلاقی و اصلاح خود، گام در این مسیر الهی بگذارند، با توجه به جمعیت انبوهی که همه ساله به عمره و حج مشرف می شوند، بی شک این تحوّل به خانواده ها و جامعه نیز منتقل خواهد شد.

هر مسلمانی که به حج می رود، اگر تصمیم بگیرد که در طول سفر و هنگام بازگشت، اخلاق اسلامی را مراعات نموده، از کارهای حرام بپرهیزد و واجبات دینی را آن گونه که خداوند می خواهد انجام دهد و همین فکر و اندیشه را به فرزندان و خویشان و دوستان و همکاران خود نیز منتقل کند، قطعاً در جامعه تحوّل اخلاقی مهمی رخ خواهد داد و دشمنان در تهاجم فرهنگی خود ناکام خواهند شد.

مجموعه حاضر، بخشی از آموزه هایی است که معصومان (علیهم السلام) به عنوان راهنمایی زائران خانه خدا بیان فرموده اند. امید است با عمل به آن، خود را به حضرت حق نزدیک و از برکات و نورانیت این سفر الهی و معنوی کاملاً بهره مند گردند.

ای خدای مقصد و مقصود من ای تو هم سودای من هم سود من

خواب و بیداری من از بهر تو است الفت و آزادی ام در شهر تو است

من ندارم حاجتی جز روی تو من نجویم مقصدی جز کوی تو

از تو غیر از تو ندارم حاجتی جز به ذکر تو نبینم راحتی

تشنه ام سیرابیم در دست تو است تابش و بینائیم پابست تو است

خسته ام آسایش جانم تویی درد دارم درد و درمانم تویی

سیدعلی قاضی عسکر

معاون آموزش و پژوهش

بعثه مقام معظم رهبری

وجوب حج

قال علی (علیه السلام):

«فَرَضَ عَلَيْكُمْ حَجَّ بَيْتِهِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلَهُ قِبْلَةً لِلْأَنَامِ».

«خداوند حج خانه با احترام خویش را که قبله مردمانش قرار داده است، بر شما واجب گردانید.»

قال علی (علیه السلام):

«فَرَضَ حَجَّهُ وَأَوْجَبَ حَقَّهُ وَكَتَبَ عَلَيْكُمْ وَفَادَتَهُ فَقَالَ سُبْحَانَهُ: { وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ } .

«خداوند حج را واجب و ادای حق آن را

لازم و زیارتش را بر شما مقرر ساخت، پس

فرمود:

حق خداوند بر مردمانی که توان رسیدن به آن خانه را دارند، آن است که حج خانه خدا را بجای آورند و آن کس که کفر پیشه کند، پس همانا خدای از تمامی جهانیان بی نیاز است.

فلسفه حج

قال علی (علیه السلام):

«جَعَلَهُ سُبْحَانَهُ عَلَامَةً لِّتَوَاضُعِهِمْ لِعَظَمَتِهِ وَادْعَانِهِمْ لِعِزَّتِهِ».

«خداوند حج را نشانه قرار داد تا بندگان در برابر عظمت او فروتنی نموده، به عزت و بزرگواری پروردگار اعتراف کنند.»

قال علی (علیه السلام):

«جَعَلَهُ سُبْحَانَهُ لِلْإِسْلَامِ عَلَمًا وَ لِلْعَائِدِينَ حَرَمًا».

«خداوند حج و کعبه را نشان و پرچمی برای اسلام

قرار داد و برای پناه آورندگان، آنجا را خانه امن

ساخت...»

حج وسیله تقویت دین

قال علی (علیه السلام):

«وَأَلْحَجَّ تَقْوِيَةً لِلدِّينِ».

«خداوند حج را وسیله تقویت دین قرار داد.»

حج آرام بخش دل ها

قال الباقر (علیه السلام):

«الْحَجُّ تَسْكِينُ الْقُلُوبِ».

«حج آرامش بخش دلها است.»

تارک حج

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله):

«مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَحْجْ فَلَيْمَتْ إِنْ شَاءَ يَهُودِيًّا وَ إِنْ شَاءَ نَصْرَانِيًّا».

پیامبر (صلى الله عليه وآله) فرمود:

هر کس حج به جای نیاورده بمیرد [به او گفته شود] اگر خواهی یهودی بمیر و اگر خواهی نصرانی.

همین مضمون در روایت دیگری از ششمین پیشوا، حضرت امام صادق(علیه السلام) نقل شده است.

این روایات بیانگر اهمیت و جایگاه والای حج در اسلام است به گونه ای که تارک این فریضه مهم، چونان انسان مسلمان خارج شده از دین به شمار می آید.

حج و رستگاری

از امام باقر(علیه السلام) پرسیدند:

حج را چرا حج نامگذاری کردند؟

«قَالَ حَجٌّ فَلَانَ أَيْ أَفْلَحَ فَلَانٌ».

«فرمود: فلان کس حج کرد یعنی رستگار شد.»

ارزش حج

محمد بن مسلم گوید:

امام باقر(علیه السلام) یا امام صادق(علیه السلام)^(۱۰) فرمود:

«وَدَّ مَنْ فِي الْقُبُورِ لَوْ أَنَّ لَهُ حَجَّةً وَاحِدَةً بِالدُّنْيَا وَمَا فِيهَا».

«مردگان در گورهایشان آرزو می کنند:

کاش دنیا و آنچه در دنیا هست را داده و به جای آن پاداش یک حج به آنها داده می شد.»

حق حج

قال الإمام زين العابدين(عليه السلام) في رسالة الحقوق:

«حَقُّ الْحَجِّ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّهُ وَفَادَةٌ إِلَى رَبِّكَ وَفِرَارٌ إِلَيْهِ مِنْ دُنُوبِكَ وَفِيهِ قَبُولُ تَوْبَتِكَ وَقَضَاءُ الْفَرَضِ الَّذِي أَوْجَبَهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْكَ».

امام سجّاد(علیه السلام) زینت عبادت کنندگان در رساله حقوق فرمود:

«حقّ حجّ بر تو آن است که بدانی، حجّ وارد شدن به محضر ربّ و پرورش دهنده تو است، و گریختن از گناهانت به سوی او است، و در حجّ توبه ات پذیرفته می شود، و ادای تکلیفی است که خداوند آن را بر تو واجب گردانیده بود.»

خداجویی

قال الصادق(عليه السلام):

«مَنْ حَجَّ يُرِيدُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَا يُرِيدُ بِهِ رِبَاءً وَلَا سُمْعَةً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ الْبُتَّةَ».

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

«کسی که حج انجام دهد و خدا را اراده کند و قصد ریا و شهرت طلبی نداشته باشد قطعاً خداوند او را خواهد بخشید.

پاداش حج

قال رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

«لَيْسَ لِلْحِجَّةِ الْمَبْرُورَةِ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةُ»

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود:

«حج مقبول پاداشی جز بهشت ندارد.»

تأثیر حج

هشام بن حکم گوید:

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

مَا مِنْ سَفَرٍ أُبْلَغَ فِي لَحْمٍ وَ لَا دَمٍ وَ لَا جِلْدٍ وَ لَا شَعْرٍ مِنْ سَفَرٍ مَكَّةَ وَ مَا أَحَدٌ يَبْلُغُهُ حَتَّى تَنَالَهُ الْمَشَقَّةُ.

هیچ سفری مانند سفر مکه در گوشت و خون و پوست و موی انسان تأثیر نمی گذارد و هیچ کس جز با سختی و مشقت به آنجا نمی رسد.

نقش نیت در حج

قال الصادق (عليه السلام):

لَمَّا حَجَّ مُوسَى (عليه السلام) نَزَلَ عَلَيْهِ جِبْرَائِيلُ (عليه السلام) فَقَالَ لَهُ مُوسَى يَا جِبْرَائِيلُ... مَا لِمَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ بِنَيْتِهِ صَادِقَةً وَ نَفَقَهُ طَيِّبَةً؟ قَالَ: فَرَجَعَ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، فَأَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ؛ قُلْ لَهُ: أَجْعَلُهُ فِي الرَّفِيقِ الْأَعْلَى مَعَ النَّبِيِّينَ وَ الصَّادِقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسَنًا أَوْلَيْكَ رَفِيقًا.

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

هنگامی که موسی (علیه السلام) حج انجام داد جبرئیل بر وی نازل شد، سپس موسی (علیه السلام) به او گفت:

ای جبرائیل:

برای کسی که حج این خانه را با نیتی صادق و هزینه ای پاک به جای آورد چه پاداشی مقرر شده است؟

جبرئیل بدون پاسخ به سوی خداوند عزوجل بازگشت [و پاسخ آن را جویا شد] خداوند به او وحی کرده و فرمود:

به او بگو:

وی را در ملکوت اعلی همراه و همنشین با پیامبران و صدیقان و شهیدان و صالحان قرار خواهیم داد و اینها همراهان خوب و شایسته ای هستند.

ورود در نور

عبدالرحمان بن سمره گوید:

روزی نزد رسول خدا(صلی الله علیه وآله) بودیم آن حضرت فرمود:

إِنِّي رَأَيْتُ الْبَارِحَةَ عَجَائِبَ.

من دیشب شگفتی ها و عجایبی را دیدم!

ما گفتیم: ای رسول خدا، جان و خانواده و اولادمان فدایت باد چه دیدید؟ برای ما بگویید:

فقال:....

رَأَيْتُ رَجُلًا مِنْ أُمَّتِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ ظُلْمَةٌ وَ مِنْ خَلْفِهِ ظُلْمَةٌ وَ عَنْ يَمِينِهِ ظُلْمَةٌ وَ عَنْ شِمَالِهِ ظُلْمَةٌ وَ مِنْ تَحْتِهِ ظُلْمَةٌ، مُسْتَنْقَعًا فِي الظُّلْمَةِ فَجَاءَهُ حَجُّهُ وَ عَمْرَتُهُ فَأَخْرَجَاهُ مِنَ الظُّلْمَةِ وَ أَدْخَلَاهُ فِي النُّورِ....

فرمود:

مردی از امت خود را دیدم که، از روبرو و پشت سر و از سوی راست و چپ و از زیر پا، تاریکی وی را فراگرفته و غرق در ظلمت بود، در این حال حج و عمره او آمده، و وی را از ظلمت و تاریکی رها ساخته، در نور وارد کردند.

ورود به محضر حق

قالَ عَلِيُّ(عليه السلام):

الْحَاجُّ وَالْمُعْتَمِرُ وَقَدْ لَهِ، وَ حَقُّ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكْرِمَ وَفْدَهُ وَ يَحْبُوهُ بِالْمَغْفِرَةِ.

علی(علیه السلام) فرمود:

حج گزار و عمره گزار، واردشدگان بر خداوند می باشند و بر خدا است که وارد شده بر خود را گرامی داشته، او را مشمول مغفرت و آمرزش خویش قرار دهد.

میزبانی خداوند

قال الصادق(عليه السلام):

إِنَّ صَيْفَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ رَجُلٌ حَجَّ وَ اعْتَمَرَ فَهُوَ صَيْفُ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى مَنْزِلِهِ.

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

مردی که حج یا عمره انجام دهد میهمان خدا است و تا زمانی که به منزل خود بازگردد در این میهمانی قرار دارد.

حج و جهاد

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله):

جِهَادُ الْكَبِيرِ وَالصَّغِيرِ وَالضَّعِيفِ وَالْمَرَأَةِ الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ.

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود:

جهاد بزرگ و کوچک، زنان و افراد ناتوان حج و عمره است.

حج برتر از عمره

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) به عثمان بن ابی العاص فرمود:

إِعْلَمُ أَنَّ الْعُمْرَةَ هِيَ الْحَجُّ الْأَصْغَرُ، وَأَنَّ عُمْرَةَ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَحِجَّةٌ خَيْرٌ مِنْ عُمْرَةٍ.

بدان عمره همان حج اصغر است. و همانا یک عمره از دنیا و آنچه در آن است بهتر و بالاتر است. و نیز بدان که حج از عمره برتر و بهتر است.

ریزش گناهان

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله):

أَيُّ رَجُلٍ خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا، فَكَلَّمَا رَفَعَ قَدَمًا وَوَضَعَ قَدَمًا، تَنَاءَثَرَتِ الذُّنُوبُ مِنْ بَدَنِهِ كَمَا يَتَنَاءَثَرُ الْوَرَقُ مِنَ الشَّجَرِ، فَإِذَا وَرَدَ الْمَدِينَةَ وَصَافَحَنِي بِالسَّلَامِ، صَافَحْتُهُ الْمَلَائِكَةُ بِالسَّلَامِ، فَإِذَا وَرَدَ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَاعْتَسَلَ، طَهَّرَهُ اللَّهُ مِنَ الذُّنُوبِ، وَإِذَا لَبَسَ ثَوْبَيْنِ جَدِيدَيْنِ، جَدَّدَ اللَّهُ لَهُ الْحَسَنَاتِ وَإِذَا قَالَ: لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، أَجَابَهُ الرَّبُّ عَزَّوَجَلَّ: «لَبَّيْكَ وَ سَعْدَيْكَ، أَسْمِعْ كَلَامَكَ وَ أَنْظِرْ إِلَيْكَ، فَإِذَا دَخَلَ مَكَّةَ وَطَافَ وَ سَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَصَلَ اللَّهُ لَهُ الْخَيْرَاتِ...»

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود:

هر مردی که برای حج یا عمره از منزل خود بیرون رود، پس هر قدمی که برمی دارد و به زمین می گذارد، گناهان از بدن او فرو می ریزند، همان گونه که برگ از درخت.

پس آن گاه که وارد مدینه شده و به وسیله سلام با من مصافحه کند، فرشتگان به وسیله سلام به او دست داده، مصافحه می کنند. و آن گاه که وارد ذوالحلیفه (مسجد شجره) گردیده و غسل کند، خداوند وی را از گناهان پاک گرداند.

و آنگاه که دو جامه جدید احرام را بر تن کند،

خداوند پاداش ها و حسنات جدید به او عنایت می کند، و آن گاه که لبیک اللهم لبیک گوید:

خداوند عزوجل به او پاسخ می دهد:

لَيْبِكَ وَسَعْدَيْكَ كَلَامٍ وَ سَخَنَ تُو رَا مِي شَنُوم، وَ بَه تُو [بَا نَظَرِ عَنَايَتِ] مِي نَگَرَم، وَ اَن گَاه كِه وَارَد مَكِه شَدِه، طَوَافِ وَ سَعِي بَيْنِ صَفَا وَ مَرُوه رَا اَنجَام دَهَد، خَدَاوَنَد خَيْرَاتِ وَ خُوبِي هَا رَا بِيُوسْتِه بَرِ او نَازَل كَنَد.... .

پذیرش دعا

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):

أَرْبَعَةٌ لَا تُرَدُّ لَهُمْ دَعْوَةٌ حَتَّى تُفْتَحَ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَ تُصِيرَ إِلَى الْعَرْشِ:

أَلْوَالِدُ لَوْلَدِهِ، وَ الْمَظْلُومُ عَلَى مَنْ ظَلَمَهُ، وَ الْمُعْتَمِرُ حَتَّى يَرْجِعَ، وَ الصَّائِمُ حَتَّى يُفْطِرَ.

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود:

چهار نفرند که دعای آنان بر نمی گردد تا آن که درهای آسمان برای آنها گشوده شده و به عرش الهی برسد:

۱- دعای پدر برای فرزند

۲- دعای مظلوم علیه ظالم

۳- دعای عمره گذار تا زمانی که برمی گردد.

۴- دعای روزه دار تا هنگامی که افطار کند.

دستیابی به دنیا و آخرت

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):

مَنْ أَرَادَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ فَلْيُيَوْمَ هَذَا الْبَيْتَ، فَمَا أَتَاهُ عَبْدٌ يَسْأَلُ اللَّهَ دُنْيَا إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنْهَا، وَ لَا يَسْأَلُهُ آخِرَةً إِلَّا أَدَّخَرَ لَهُ مِنْهَا.

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود:

هر کس دنیا و آخرت را می خواهد، آهنگ این خانه کند، همانا بنده ای به آن جا نیامده و از خداوند دنیا را نخواسته مگر آنکه بدان دست یافته و خداوند حاجت او را برآورده ساخته است، و نیز از خداوند آخرت را طلب نکرده مگر آن که پذیرش این درخواست را برای وی ذخیره کرده است.

حج آگاهانه

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فِي خُطْبَتِهِ يَوْمَ الْغَدِيرِ:

مَعَاشِرَ النَّاسِ، حُجُّوا الْبَيْتَ بِكَمَالِ الدِّينِ وَ التَّقْضَى، وَ لَا تَنْصَرِفُوا عَنِ الْمَشَاهِدِ إِلَّا بِتَوْبَةٍ وَ إِفْلَاحٍ.

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) در خطبه روز غدیر فرمود:

ای مردم، خانه خدا را با بصیرت و دینداری کامل زیارت کنید و از آن مکان ها جز با توبه و رهاشدن از گناه باز نگردید.

شرط حضور

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) كَانَ أَبِي يَقُولُ:

مَنْ أُمَّ هَذَا الْبَيْتَ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا مَبْرَأً مِنَ الْكِبْرِ رَجَعَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَهَيْئَةِ يَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

امام صادق (عليه السلام) فرمود:

پدرم امام باقر (عليه السلام) پیوسته می فرمود: کسی که برای حج یا عمره قصد این خانه کند، در حالی که از کبر و خودپسندی بری باشد، از گناهان پاک می شود همانند روزی که از مادر متولد شده است.

برکات حج

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ (عليه السلام):

حُجُّوا وَاعْتَمِرُوا، تَصِحَّ أَبْدَانُكُمْ، وَتَتَّسِعَ أَرْزَاقُكُمْ، وَتُكْفَوُا مَوَاقِفَ عِيَالِكُمْ، وَقَالَ:

الْحَاجُّ مَغْفُورٌ لَهُ وَمَوْجُوبٌ لَهُ الْجَنَّةُ، وَمُسْتَأْنَفٌ لَهُ الْعَمَلُ، وَمَحْفُوظٌ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ.

از امام صادق (عليه السلام) روایت شده که فرمود:

پدرم [علی بن الحسین (عليه السلام)] فرمود: حج و عمره به جای آورید تا بدن های شما سالم، روزی های شما افزون، و هزینه های خانواده [و زندگی] شما تأمین گردد.

امام همچنین فرمودند:

حاجی آمرزیده می شود، بهشت بر او واجب می گردد، نامه عمل او از نو نوشته می شود و مال و خانواده اش در امان می ماند.

حج مردود

عَنْ أَبِي جَعْفَرِ الْبَاقِرِ (عليه السلام) قَالَ:

مَنْ أَصَابَ مَالًا مِنْ أَرْبَعٍ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ فِي أَرْبَعٍ: مَنْ أَصَابَ مَالًا مِنْ غُلُولٍ أَوْ رِبَا أَوْ خِيَانَةٍ أَوْ سَرِقَةٍ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ فِي زَكَاةٍ وَ لَا صَدَقَةٍ وَ لَا حَجٍّ وَ لَا عُمْرَةٍ.

امام باقر (عليه السلام) فرمود:

کسی که از چهار طریق مال و پولی به دست آورد، [هزینه کردن آن] در چهار چیز پذیرفته نشود:

کسی که پولی را از راه آلودگی و فریب، ربا، خیانت و دزدی به دست آورد [مصرف آن در زکاة، صدقه و حج و عمره پذیرفته نگردد].

حج با مال حرام

قال أبو جعفر (عليه السلام):

لا يقبل الله عز وجل حجاً ولا عمره من مال حرام.

امام باقر (عليه السلام) فرمود:

خداوند حج و عمره گزاردن با مال حرام را نمی پذیرد.

اخلاق حاجی

عن أبي جعفر (عليه السلام) قال:

مَا يُعْبَأُ مَنْ يَسْأَلُ هَذَا الطَّرِيقَ إِذَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ: وَرَعٌ يَخْجُزُهُ عَنْ مَعَاصِي اللَّهِ، وَحِلْمٌ يَمْلِكُ بِهِ غَضَبَهُ، وَحُسْنُ الصُّحْبَةِ لِمَنْ صَحِبَهُ.

امام باقر (عليه السلام) فرمود:

کسی که به حج می رود و این راه را طی می کند اگر سه خصلت در وی نباشد مورد عنایت و توجه قرار نمی گیرد:

۱- ورع و پارسائی که او را از گناه باز دارد.

۲- صبر و بردباری که بتواند خشم خود را در اختیار گیرد.

۳- خوش رفتاری با همراهان.

حج موفق

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله):

مَنْ حَجَّ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَمْ يَرْفُقْ وَلَمْ يَفْسُقْ يَرْجِعْ كَهَيْئَةِ يَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

کسی که حج یا عمره انجام دهد و در آن گناه و فسقی مرتکب نگردد، برمی گردد، همانند روزی که از مادر متولد شده است.

اقسام حج

عن أبي عبد الله (عليه السلام) قال:

الْحَجُّ حَجَانٌ: حَجٌّ لِلَّهِ، وَ حَجٌّ لِلنَّاسِ، فَمَنْ حَجَّ لِلَّهِ كَانَ ثَوَابُهُ عَلَى اللَّهِ الْجَنَّةَ، وَ مَنْ حَجَّ لِلنَّاسِ كَانَ ثَوَابُهُ عَلَى النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

امام صادق (عليه السلام) فرمود:

حج بر دو نوع است:

حج برای خدا و حج برای مردم، پس آن کس که برای خدا حج گزارد پاداشش را از خدا بهشت می گیرد. و آن کس که برای مردم حج می گذارد پاداشش در روز قیامت بر عهده مردم است.

اقسام حاجیان

معاویه بن عمار گوید:

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

الْحَاجُّ يَصْدُرُونَ عَلَى ثَلَاثَةِ أَصْنَافٍ: فَصِنْفٌ يَعْتِقُونَ مِنَ النَّارِ، وَ صِنْفٌ يَخْرُجُ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ، وَ صِنْفٌ يُحْفَظُ فِي أَهْلِهِ وَ مَالِهِ، فَذَلِكَ أَذْنَى مَا يَرْجِعُ بِهِ الْحَاجُّ.

حاجیان به سه دسته تقسیم می شوند:

یک دسته از آتش دوزخ رهایی می یابند، و دسته دیگر از گناهان پاک می شوند همانند روزی که مادر آن ها را بزاد، و دسته سوم خاندان و مال آنها ایمن و بیمه شود و این کمترین پاداشی است که حاجیان دریافت می کنند.

حاجیان نا موفق

قال رسول الله(صلى الله عليه وآله):

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَحُجُّ أَغْنِيَاءُ أُمَّتِي لِلنَّزْهَةِ، وَأَوْسَاطُهُمْ لِلتِّجَارَةِ، وَفَرَاؤُهُمْ لِلرِّيَاءِ وَالسُّمْعَةِ وَفُقَرَاءُهُمْ لِلْمَسْأَلَةِ.

رسول خدا(صلى الله عليه وآله) فرمود:

زمانی بر مردم خواهد آمد که: ثروتمندان امت من برای تفریح و خوشگذرانی، و قشر میانه برای داد و ستد و قاریان برای ریا و شهرت و فقیران برای درخواست به حج می روند.

سلوک با همسفران

قال الصادق(عليه السلام):

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ(عليه السلام):

وَطَنٌ نَفْسِكَ عَلَى حُسْنِ الصَّحَابَةِ لِمَنْ صَحِبَتْ فِي حُسْنِ خُلُقِكَ، وَ كَفَّ لِسَانَكَ، وَ اكْظَمَ عَيْظَكَ، وَ أَقَلَّ لَعُوكَ، وَ تَفَرَّشَ عَفُوكَ، وَ تَسَخَّوْا نَفْسَكُمْ.

امام صادق(عليه السلام) فرمود:

خویشتن را آماده ساز تا با هر کس همراه می شوی همنشینی خوب و خوش اخلاق باشی، زبانت را نگه دار و خشم را فرو نشان، کار بیهود و بی فایده کم کن عفو و بخشش ات را برای دیگران بگستران و سخی و گشاده دست باش.

آزار در راه

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ:

مَنْ أَمَاطَ أَدَى عَنْ طَرِيقِ مَكَّةَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ حَسَنَةً وَ مَنْ كَتَبَ لَهُ حَسَنَةً لَمْ يُعَذِّبْهُ.

امام صادق (عليه السلام) فرمود:

کسی که در راه مکه آزاری ببیند، خداوند برای او حسنه ای می نویسد، و کسی که خداوند برای او حسنه ای بنویسد، او را عذاب نمی کند.

مرگ در راه

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ: مَنْ مَاتَ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ ذَاهِبًا أَوْ جَائِيًا أَمِنَ مِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

عبدالله بن سنان گوید:

امام صادق (عليه السلام) فرمود:

کسی که در راه رفتن یا بازگشتن از مکه بدرود حیات گوید، از ترس و هراس روز قیامت ایمن گردد.

انفاق در حج

قال الصادق (عليه السلام):

«دَرَاهِمٌ فِي الْحَجِّ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفَى أَلْفٍ فِيمَا سِوَى ذَلِكَ مِنْ سَبِيلِ اللَّهِ.»

«امام صادق (عليه السلام) فرمود:

یک درهم در راه حج هزینه کردن، بهتر و بالاتر از دو میلیون درهم است که در غیر حج در راه خدا هزینه شود.»

فلسفه احرام

عَنِ الرَّضَا (عليه السلام):

فَإِنْ قَالَ: فَلِمَ أَمَرُوا بِالْإِحْرَامِ؟ قِيلَ: لِأَنَّ يَتَخَشَّعُوا قَبْلَ دُخُولِ حَرَمِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَ أَمْنَهُ وَ لئَلَّا يَلْهُوُوا وَ يَشْتَغَلُوا بِشَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَ زِينَتِهَا وَ لَذَاتِهَا وَ يَكُونُوا جَادِينَ فِيمَا هُمْ فِيهِ قَاصِدِينَ نَحْوَهُ، مُقْبِلِينَ عَلَيْهِ بِكَلْبَتِهِمْ، مَعَ مَا فِيهِ مِنَ التَّعْظِيمِ لِلَّهِ تَعَالَى وَ لِبَيْتِهِ، وَ التَّذَلُّلِ لَأَنْفُسِهِمْ عِنْدَ قَصْدِهِمْ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى وَ وَفَادَتِهِمْ إِلَيْهِ، رَاجِعِينَ ثَوَابَهُ، رَاهِبِينَ مِنْ عِقَابِهِ، مَاضِينَ نَحْوَهُ، مُقْبِلِينَ إِلَيْهِ بِالذَّلِّ وَ الْاسْتِكَانَةِ وَ الْخُضُوعِ.

امام رضا (عليه السلام) فرمود: اگر گویند: چرا مردم به احرام امر شده اند؟ پاسخ داده شود:

برای اینکه مردم پیش از ورود به حرم خدا و جایگاه امن او خاشع و فروتن شوند، و به چیزی از امور دنیا و لذت ها و زینت های آن خود را مشغول و سرگرم نکنند، و برای کاری که آمده اند و قصد انجام آن را دارند صابر و شکیبا باشند و با تمام وجود به آن بپردازند و به آن رو کنند، علاوه بر اینها در احرام، تعظیم خداوند و خانه او، تواضع و ذلت درونی قاصدین او، و وارد

شدن بر او است، در حالی که امید پاداش از او دارند و از عقاب و مجازات او ترسناک اند، و با حالت فروتنی و تواضع و خواری رو به سوی او دارند.

ادب احرام

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام):

إِذَا أُحْرِمْتَ فَعَلَيْكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَذِكْرِ اللَّهِ كَثِيرًا، وَقَلَّةِ الْكَلَامِ إِلَّا بِخَيْرٍ، فَإِنَّ مِنْ تَمَامِ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ أَنْ يَحْفَظَ الْمَرْءُ لِسَانَهُ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ.

امام صادق (عليه السلام) فرمود:

هنگامی که محرم شدی، بر تو لازم است که باتقوا باشی، خداوند را بسیار یاد کنی، جز به نیکی سخن نگویی، پس همانا درست و کامل شدن حج و عمره به آن است که انسان زبان خود را جز به نیکی باز نکند.

لیبک حقیقی

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

مَا مِنْ مَلَبٍّ يُلَبِّي الْأَبِيَّ مَا عَنِ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ مِنْ حَجْرٍ أَوْ شَجَرٍ أَوْ مَدْرٍ حَتَّى تَنْقَطِعَ الْأَرْضُ مِنْ هَاهُنَا وَهَاهُنَا.

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود:

هیچکس لیبک نمی گوید مگر آنکه از سوی

راست و چپ، سنگ و درخت و کلوخ با او لیبک گویند، تا آن جا که زمین را از اینجا و آنجا پشت سر گذارد.

شعار حج

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

أَتَانِي جِبْرَيْلُ (عليه السلام) فَقَالَ:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَأْمُرُكَ أَنْ تَأْمُرَ أَصْحَابَكَ أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالتَّلْبِيَةِ فَإِنَّهَا شِعَارُ الْحَجِّ.

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود:

جبرئیل (عليه السلام) نزد من آمد و گفت: همانا خدای عزوجل تو را فرمان می دهد که به یاران و اصحاب خود دستور دهی صدایشان را به لیبک گفتن بلند کنند زیرا آن شعار حج است.

ورود آگاهانه

قَالَ الْبَاقِرُ (عليه السلام):

مَنْ دَخَلَ هَذَا الْبَيْتَ عَارِفًا بِجَمِيعِ مَا أَوْجِبَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ كَانَ آمِنًا فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْعَذَابِ الدَّائِمِ.

امام باقر(علیه السلام) فرمود:

هرکس داخل این خانه شود، و نسبت به همه

آنچه خداوند بر او واجب فرموده آگاه باشد،

از عذاب همیشگی روز قیامت ایمن خواهد

بود.

ایمن از خشم خدا

عبدالله بن سنان گوید:

از امام صادق(علیه السلام) پرسیدم: فرموده خداوند عزوجل «وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا»^(۴۴) که هرکس داخل آن گردد در امان است، آیا مراد خانه است یا حرم؟

قال: مَنْ دَخَلَ الْحَرَمَ مِنَ النَّاسِ مُسْتَجِيرًا بِهِ فَهُوَ آمِنٌ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ... .

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

هرکس از مردم داخل حرم شود و به آن جا پناه آورد از خشم خداوند در امان خواهد بود.

مکه حرم خدا و رسول

عن أبي عبد الله(عليه السلام) قال:

مَكَّةُ حَرَمُ اللَّهِ وَ حَرَمُ رَسُولِهِ وَ حَرَمُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ(عليه السلام)، الصَّلَاةُ فِيهَا بِمِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ، وَالذَّرْهُمُ فِيهَا بِمِائَةِ أَلْفِ دِرْهُمٍ، وَ الْمَدِينَةُ حَرَمُ اللَّهِ وَ حَرَمُ رَسُولِهِ وَ حَرَمُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا - الصَّلَاةُ فِيهَا بِعَشْرَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ وَ الذَّرْهُمُ فِيهَا بِعَشْرَةِ أَلْفِ دِرْهُمٍ.

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

مکه حرم خداوند و حرم فرستاده او [محمد بن عبدالله(صلی الله علیه وآله)] و حرم امیر مؤمنان علی بن ابی طالب(علیه السلام) است [یک رکعت] نماز در آن برابر با یک صد هزار نماز، و یک درهم انفاق در آن برابر با یک صد هزار درهم است. و مدینه حرم خدا و حرم رسول خدا(صلی الله علیه وآله) و حرم امیر مؤمنان علی بن ابی طالب(علیه السلام) است، نماز در آن ده هزار نماز و انفاق یک درهم در آن ده هزار درهم پاداش دارد.

آداب ورود به مسجد الحرام

عن أبي عبد الله(عليه السلام) قال:

إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ فَادْخُلْهُ خَافِيًا عَلَى السَّكِينَةِ وَالْوَقَارِ وَالْخُشُوعِ... .

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

هنگامی که به مسجد الحرام وارد شوی، با پای برهنه و با آرامش و متانت و خشوع داخل شو.

قصرهای بهشتی

قال أمير المؤمنين (عليه السلام):

أَرْبَعَةٌ مِنْ قُصُورِ الْجَنَّةِ فِي الدُّنْيَا: الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ، وَمَسْجِدُ الرَّسُولِ (صلى الله عليه وآله)، وَمَسْجِدُ بَيْتِ الْمُقَدَّسِ، وَمَسْجِدُ الْكُوفَةِ.

علی بن ابی طالب (علیه السلام) فرمود:

چهار مکان از کاخ های بهشتی در دنیا است:

۱- مسجد الحرام، ۲- مسجد النبی (صلی الله علیه وآله)، ۳- مسجد الاقصی، ۴- مسجد کوفه.

نماز در حرمین

عن إبراهيم بن شيبه قال:

كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ (عليه السلام) أَسْأَلُهُ عَنْ إِثْمَامِ الصَّلَاةِ فِي الْحَرَمَيْنِ، فَكَتَبَ إِلَيَّ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله) يُحِبُّ إِكْتِنَارَ الصَّلَاةِ فِي الْحَرَمَيْنِ فَأَكْثَرَ فِيهِمَا وَاتَمَّ.

ابراهیم بن شیبه گوید:

به امام باقر (علیه السلام) نامه نوشتم و از تمام بودن نماز در مکه و مدینه پرسیدم. امام در پاسخ مرقوم فرمود:

پیوسته رسول خدا (صلی الله علیه وآله) زیاد نماز گزاردن در مسجد الحرام و مسجد النبی (صلی الله علیه وآله) را دوست می داشت، پس زیاد در آن دو مکان نماز بخوان و نمازت را نیز تمام بخوان.

نماز جماعت در مکه

عن أحمد بن محمد بن أبي نصر، عن أبي الحسن (عليه السلام) قال:

سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي فِي جَمَاعَةٍ فِي مَنْزِلِهِ بِمَكَّةَ أَفْضَلُ أَوْ وَخَدَهُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَقَالَ: وَخَدَهُ.

احمد بن محمد بن ابی نصر گوید:

از علی بن موسی الرضا (علیه السلام) پرسیدم؛ اگر مردی نماز را در خانه اش در مکه به جماعت بخواند افضل و برتر است یا آن که به تنهایی در مسجد الحرام؟

حضرت فرمود: به تنهایی [در مسجد الحرام].

نماز با اهل سنت

عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ، قَالَ:

«قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام):

يَا إِسْحَاقُ أَ تُصَلِّي مَعَهُمْ فِي الْمَسْجِدِ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: صَلِّ مَعَهُمْ فَإِنَّ الْمُصَلِّي مَعَهُمْ فِي الصَّفِّ الْأَوَّلِ كَالشَّاهِرِ سَيْفَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ».

اسحاق بن عمار گوید:

«امام صادق (عليه السلام) به من فرمود:

ای اسحاق، آیا با آنان (یعنی اهل سنت) در مسجد نماز می خوانی؟

گفتم: آری.

حضرت فرمود: با آنان نماز بخوان، همانا کسی که با آنها در صف اول نماز بخواند، مانند سرباز جهادگری است که در راه خدا شمشیر زند و با دشمنان دین نبرد کند.»

چرا مکعب؟

رَوَى أَنَّهُ إِنَّمَا سَمَّيْتُ كَعْبَةً لِأَنَّهَا مُرَبَّعَةٌ وَ صَارَتْ مُرَبَّعَةً لِأَنَّهَا بِحِذَاءِ الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ وَ هُوَ مُرَبَّعٌ وَ صَارَ الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ مُرَبَّعًا لِأَنَّهُ بِحِذَاءِ الْعَرْشِ وَ هُوَ مُرَبَّعٌ، وَ صَارَ الْعَرْشُ مُرَبَّعًا، لِأَنَّ الْكَلِمَاتِ الَّتِي بُنِيَ عَلَيْهَا الْأِسْلَامُ أَرْبَعٌ، وَ هِيَ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَ اللَّهُ أَكْبَرُ.

مرحوم صدوق - عليه الرحمة - فرموده که در روایتی این چنین آمده است:

کعبه را کعبه نامیده اند چون مربع است، و از این رو مربع ساخته شده که مقابل بیت المعمور است و آن هم مربع است، و بیت المعمور مربع گردیده به دلیل اینکه مقابل عرش خدا است که آن هم مربع است، و عرش مربع گردیده زیرا کلماتی که اسلام بر آن بنا شده چهار کلمه است: و آن ها عبارتند از: سبحان الله، والحمد لله، ولا اله الا الله، والله اكبر.

نگاه به کعبه

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ:

مَنْ نَظَرَ إِلَى الْكَعْبَةِ لَمْ يَزَلْ تُكْتَبْ لَهُ حَسَنَةٌ، وَ تُمَحَّى عَنْهُ سَيِّئَةٌ، حَتَّى يَنْصَرِفَ بِبَصَرِهِ عَنْهَا.

امام صادق (عليه السلام) فرمود:

هر کس به کعبه نگاه کند پیوسته برای او حسنه نوشته و گناهی از او پاک می شود تا آن که چشم خود را از کعبه بگرداند.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ:

النَّظْرُ إِلَى الْكَعْبَةِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظْرُ إِلَى الْوَالِدَيْنِ عِبَادَةٌ، وَ النَّظْرُ إِلَى الْأَمَامِ عِبَادَةٌ.

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

نگاه به کعبه عبادت است، نگاه به پدر و مادر عبادت است، و نگاه به [چهره] امام عبادت است.

لحظه الهی

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام) قَالَ:

إِنَّ لِلْكَعْبَةِ لِلْحِظَّةَ فِي كُلِّ يَوْمٍ يُغْفَرُ لِمَنْ طَافَ بِهَا أَوْ حَنَّ قَلْبُهُ إِلَيْهَا أَوْ حَبَسَهُ عَنْهَا عَذْرًا.

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

همانا برای کعبه در هر روز لحظه ای وجود دارد که خداوند در آن، طواف کنندگان خانه خود، و آنان که قلب هایشان لبریز از عشق به کعبه است، و نیز کسانی که علاقه مند زیارت کعبه اند، لیکن مشکلات مانع رفتن آن هاست، [همگی را] می بخشاید.

ریزش برکات

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام) قَالَ:

إِنَّ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى حَوْلَ الْكَعْبَةِ عِشْرِينَ وَ مِائَةً رَحْمَةً مِنْهَا سِتُونَ لِلطَّائِفِينَ وَ أَرْبَعُونَ لِلْمُصَلِّينَ وَ عِشْرُونَ لِلنَّاطِرِينَ.

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

خداوند یکصد و بیست رحمت خود را به سوی کعبه گسیل می دارد که شصت رحمت آن مربوط به طواف کنندگان، چهل رحمت ویژه نماز گزاران و بیست رحمت از آن مربوط به نگاه کنندگان به کعبه است.

پیوند دین و کعبه

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام) قَالَ:

لَا يَزَالُ الدِّينُ قَائِمًا مَا قَامَتِ الْكَعْبَةُ.

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

تا زمانی که کعبه استوار و پابرجاست، دین نیز پایدار خواهد بود.

برداشت ممنوع

قال الصادق(عليه السلام):

لَا يَتَّبِعِي لِأَحَدٍ أَنْ يَأْخُذَ مِنْ ثُرْبِهِ مَا حَوْلَ الْكَعْبَةِ وَإِنْ أَخَذَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا رَدَّهُ.

محمد بن مسلم گفت:

از امام صادق(علیه السلام) شنیدم که می فرمود:

برهیچکس روانیست از خاک کعبه اطراف آن چیزی برگیرد، و اگر چیزی برداشت باید آن را به جای خود باز گرداند.

پرده کعبه

عَنْ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِيهِ:

أَنَّ عَلِيًّا (عليهما السلام) كَانَ يَبْعَثُ بِكِسْوَةِ الْبَيْتِ فِي كُلِّ سَنَةٍ مِنَ الْعِرَاقِ.

امام باقر(علیه السلام) فرمود:

همانا علی بن ابی طالب(علیه السلام) همه ساله از عراق پرده ای برای کعبه می فرستاد.

حضور امام زمان(علیه السلام) کنار کعبه

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ الْحَمِيرِيِّ أَنَّهُ قَالَ: سَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَثْمَانَ الْعَمَرِيَّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - فَقُلْتُ لَهُ: رَأَيْتَ صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ؟ فَقَالَ: نَعَمْ وَ آخِرُ عَهْدِي بِهِ عِنْدَ بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ وَ هُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِي مَا وَعَدْتَنِي.

عبدالله بن جعفر حمیری گوید:

از محمد بن عثمان عمری پرسیدم:

آیا صاحب الامر را دیدی؟

گفت: آری، آخرین بار نزد کعبه او را دیدم که می فرمود:

بار خدایا آنچه را وعده ام داده ای محقق ساز.

حجر الاسود

قال رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

أَلْحَجَرُ يَمِينُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ، فَمَنْ مَسَحَ يَدَهُ عَلَى الْحَجَرِ فَقَدْ بَايَعَ اللَّهَ أَنْ لَا يَعْصِيَهُ.

رسول خدا(صلی الله علیه وآله) فرمود:

حجر الاسود به منزله دست راست خدا در زمین است. پس هرکس دست خود را بر حجر بکشد، در حقیقت با خداوند بیعت کرده که او را معصیت و نافرمانی نکند.

استلام از دور

عَنْ سَيْفِ التَّمَارِ قَالَ:

قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) أَتَيْتُ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ فَوَجَدْتُ عَلَيْهِ زَحَاماً فَلَمْ أَلْقِ إِلَّا رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِنَا فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ: لَا بُدَّ مِنْ اسْتِلاَمِهِ

فَقَالَ: إِنْ وَجَدْتَهُ خَالِياً وَ إِيَّاكَ فَسَلِّمْ مِنْ بَعِيدٍ.

سیف تمّار گوید: به امام صادق (علیه السلام) گفتم:

نزد حجر الاسود آمدم، جمعیت زیادی بود، از هریک از یارانمان پرسیدم چه کنم؟ گفت: باید استلام حجر کنی! تکلیف من چیست؟ امام صادق (علیه السلام) به او فرمود:

اگر اطراف حجر الاسود را خلوت یافتی آن را استلام کن و گرنه با دست خود از دور اشاره کن.

ظهور عدل

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ:

أَوَّلُ مَا يُظْهِرُ الْقَائِمُ مِنَ الْعَدْلِ أَنْ يُنَادِيَ مُنَادِيَهُ أَنْ يُسَلِّمْ صَاحِبِ النَّافِلَةِ لَصَاحِبِ الْفَرِيضَةِ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ وَالطَّوَّافِ.

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

اولین چیزی که امام عصر (علیه السلام) از عدل خود آشکار می کند این است که منادی او فریاد برمی آورد که طواف کنندگان مستحبی و لمس کنندگان حجر الاسود، حجر الاسود و مطاف را برای کسانی که طواف واجب دارند واگذارند.

ایثار در حرم

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله):

أَنْبَلُوهَا أَهْلَ مَكَّةَ وَالْمُجَاوِرِينَ أَنْ يُخْلُوهَا بَيْنَ الْحُجَّاجِ وَبَيْنَ الطَّوَّافِ وَالْحَجَرَ الْأَسْوَدِ وَمَقَامِ إِبْرَاهِيمَ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ مِنْ عَشْرَتِنَبِيِّ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ إِلَى يَوْمِ الصَّدْرِ.»

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود:

«به اهالی مکه و سکونت کنندگان در آن این

مطلب را برسانید که از ده روز آخر ذی قعدة تا

روز بازگشت حاجیان، محل طواف، حجر الاسود،

مقام ابراهیم و صف اول نماز را برای حاجیان خالی کنند.»

مزاحمت ممنوع

عَنْ حَمَادِ بْنِ عَثْمَانَ قَالَ:

كَانَ بِمَكَّةَ رَجُلٌ مَوْلَى لِبَنِي أُمَيَّةَ يُقَالُ لَهُ: ابْنُ أَبِي عَوَانَةَ لَهُ عِنَادَةٌ، وَكَانَ إِذَا دَخَلَ إِلَى مَكَّةَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام) أَوْ أَحَدٌ مِنْ أَشْيَاحِ آلِ مُحَمَّدٍ (عَلَيْهِ السَّلَام) يَعْثَبُ بِهِ، وَ إِنَّهُ أَتَى أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام) وَ هُوَ فِي الطَّوَافِ فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ مَا تَقُولُ فِي اسْتِئْلَامِ الْحَجَرِ؟ فَقَالَ: اسْتَلَمَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فَقَالَ لَهُ: مَا أَرَاكَ اسْتَلَمْتَهُ قَالَ: أَكْرَهُ أَنْ أُوذِيَ ضَعِيفًا أَوْ أَتَأَذَى قَالَ فَقَالَ قَدْ زَعَمْتُ أَنْ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) اسْتَلَمَهُ قَالَ: نَعَمْ وَ لَكِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) إِذَا رَأَوْهُ عَرَفُوا لَهُ حَقَّهُ وَ أَنَا فَلَا يَعْرِفُونَ لِي حَقِّي.

حماد بن عثمان گوید:

در مکه مردی از دوستان بنی امیه به نام ابن ابی عوانه زندگی می کرد که نسبت به اهل بیت (علیهم السلام) کینه داشت. و هرگاه امام صادق (علیه السلام) یا یکی از بزرگان دودمان پیامبر (صلی الله علیه و آله) به مکه می آمد آنان را، با سخن خود تحقیر نموده، آزار می داد، وی روزی در حال طواف خدمت امام صادق (علیه السلام) آمد و گفت:

نظر شما در استلام و دست کشیدن به حجر الاسود چیست؟ حضرت فرمود:

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) آن را استلام می فرمود. آن مرد گفت:

من ندیدم که شما آن را استلام کنید؟ امام صادق (علیه السلام) پاسخ دادند:

دوست ندارم ناتوانی را آزار دهم و یا خود آزرده شوم. باز آن مرد گفت: شما فرمودید رسول خدا (صلی الله علیه و آله) آن را استلام می فرمود. امام فرمود: آری، لیکن رسول خدا (صلی الله علیه و آله) را هرگاه می دیدند حق او را می شناختند [و برای آن حضرت راه را باز می کردند] اما برای من چنین نمی کنند، حق مرا نمی شناسند.

اشاره با دست

محمد بن عبید الله گفت:

از امام علی بن موسی الرضا (علیه السلام) پرسیدند:

اگر جمعیت اطراف حجر الاسود زیاد بود آیا باید برای استلام آن با مردم ستیزه کرد و درگیر شد؟

قال: «إِذَا كَانَ كَذَلِكَ فَأَوْمِ إِلَيْهِ إِيمَاءً بِيَدِكَ».

امام فرمود: هرگاه چنین وضعی بود، با دستت به آن اشاره کن [و بگذر].

قابل توجه بانوان

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام) قَالَ:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَضَعَ عَنِ النِّسَاءِ أَرْبَعًا: الْأَجْهَارَ بِالتَّلْبِيَةِ، وَ السَّعَى بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ يَغْنِي الْهَرُولَةَ وَ دُخُولَ الْكَعْبَةِ وَ اسْتِئْلَامَ الْحَجَرِ الْأَسْوَدِ.

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

همانا خداوند عزوجل چهار چیز را در حج از زنان برداشته است:

۱- بلند لبیک گفتن،

۲- هروله در سعی صفا و مروه،

۳- ورود به کعبه،

۴- لمس حجر الاسود.

فخر خداوند

قال رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

إِنَّ اللَّهَ يُبَاهِي بِالطَّائِفِينَ.

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود:

همانا خداوند به طواف کنندگان مباهات می کند.

طواف و رهایی

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله) قَالَ:

... فَإِذَا طُفِتَ بِالْبَيْتِ أُسْبُوعًا كَانَ لَكَ بِذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ وَذِكْرٌ يَسْتَحْيِي مِنْكَ رَبُّكَ أَنْ يُعَذِّبَكَ بَعْدَهُ... (٦٩).

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود:

پس آنگاه که هفت مرتبه گرداگرد خانه خدا طواف کردی، تعهد و یادی نزد خداوند خواهی داشت، که حضرت حق پس از آن شرم می کند تو را عذاب کند.

پرحرفی ممنوع

قال رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

إِنَّمَا الطَّوْفُ صَلَوةٌ، فَإِذَا طُفْتُمْ فَأَقْلُوا الْكَلَامَ.

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود:

طواف خانه خدا همچون نماز است، پس هرگاه طواف می کنید کمتر حرف بزنید.

فلسفه طواف

قال رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

إِنَّمَا جُعِلَ الطَّوْفُ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَرَمْيُ الْجِمَارِ لِاقَامَةِ ذِكْرِ اللَّهِ.

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود:

طواف خانه خدا و سعی میان صفا و مروه و رمی جمرات، برای زنده نگه داشتن یاد خدا تشریح شده است.

تأثیر نیت در عمل

عن زياد القندي، قال: قلت لأبي الحسن (عليه السلام): جُعِلَتْ فِدَاكَ، إِنِّي أَكُونُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَأُنْظَرُ إِلَى النَّاسِ يَطُوفُونَ بِالْبَيْتِ وَأَنَا قَاعِدٌ فَاعْتَمُ لِدَلِكْ، فَقَالَ:

يَا زِيَادُ لَا عَلَيْكَ فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ يَوْمَ الْحَجِّ لَا يَزَالُ فِي طَوَافٍ وَ سَعَى حَتَّى يَرْجِعَ.

زياد قندی که مردی زمین گیر بود گوید: به امام کاظم (علیه السلام) گفتم:

فدايت شوم من گاهی در مسجد الحرام هستم، می بینم مردم کعبه را طواف می کنند [و من نمی توانم] پس غمگین و اندوهناک می شوم.

امام فرمود: ای زیاد: چیزی بر تو نیست [و

غمگین مباش] همانا مؤمن از زمانی که از منزل خود

به قصد حج خارج می شود پیوسته در طواف و سعی است تا برگردد.

مراعات ارزشهای انسانی

عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام):

سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ لِي عَلَيْهِ مَالٌ فَغَابَ عَنِّي زَمَانًا فَرَأَيْتُهُ يَطُوفُ حَوْلَ الْكَعْبَةِ أَفَأَتَقاضاهُ مَالِي؟ قَالَ: لَا، لَا تُسَلِّمَ عَلَيْهِ وَلَا تُرَوِّعُهُ حَتَّى يَخْرُجَ مِنَ الْحَرَمِ.

سماعة بن مهران گوید: از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم:

مردی به من بدهکاری مالی دارد و مدتی

او را ندیده ام تا اینکه در اطراف کعبه به او

برخورد کرده او را می بینم، آیا مال خود را از او

بخواهم؟

فرمود: نه حتی به او سلام نکن، و او را نترسان تا اینکه از حرم خارج شود.

نماز نزد مقام

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله) قَالَ:

...فَإِذَا طُفَّتْ بِالْبَيْتِ أُسْبُوعًا لِلزِّيَارَةِ وَ صَلَّيْتَ عِنْدَ الْمَقَامِ رَكَعَتَيْنِ ضَرَبَ مَلَكٌ كَرِيمٌ عَلَى كَتِفَيْكَ فَقَالَ أَمَا مَا مَضَى فَقَدْ غُفِرَ لَكَ فَاسْتَأْنَفِ الْعَمَلَ فِيمَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ عَشْرِينَ وَ مِائَةَ يَوْمٍ.

رسول خدا(صلى الله عليه وآله) فرمود:

پس آنگاه که هفت مرتبه خانه خدا را برای زیارت طواف کردی و پشت مقام دو رکعت نماز طواف خواندی، فرشته ای کریم و بزرگوار دستی بر شانه هایت می زند و می گوید:

آنچه که گذشته است و گناهانی را که قبلا

انجام داده ای خداوند آن ها را بخشید، پس

از هم اکنون تا یک صد و بیست روز عمل از نو

آغاز کن.

حسین بن علی(علیه السلام) کنار مقام

رَأَى الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) يَطُوفُ بِالْبَيْتِ، ثُمَّ صَارَ إِلَى الْمَقَامِ فَصَلَّى، ثُمَّ وَضَعَ خَدَّهُ عَلَى الْمَقَامِ فَجَعَلَ يَبْكِي وَ يَقُولُ: غَيْبُكَ بِبَابِكَ، سَائِلُكَ بِبَابِكَ، مَسْكِينُكَ بِبَابِكَ، يُرَدُّ ذَلِكَ مِرَارًا.

حسین بن علی(علیه السلام) را دیدند که مشغول طواف خانه خدا است و پس از آن پشت مقام آمده نماز گزارد، سپس صورت خود را بر مقام گذاشت و شروع به گریه کرد و عرضه داشت:

[خدایا] بنده کوچک تو در خانه توست، نیازمند تو، در خانه توست و بینوای تو در آستان توست و پیوسته آن را تکرار می کرد.

کمک به همراهان

عَنْ اِبْرَاهِمِ الْخَثْعَمِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ):

إِنَّا إِذَا قَدِمْنَا مَكَّةَ ذَهَبَ أَصْحَابُنَا يَطُوفُونَ وَ يَتْرُكُونِي أَحْفَظُ مَتَاعَهُمْ قَالَ أَنْتَ أَعْظَمُهُمْ أُجْرًا.

اسماعیل خثعمی گوید:

به امام صادق(علیه السلام) عرض کردم: ما وقتی به مکه وارد می شویم، یاران و همراهانمان مرا نزد اثاثیه خود می گذارند و به طواف می پردازند، امام فرمود: پاداش تو از آنان بیشتر است.

زرمز، درمان هر درد

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

مَاءٌ زَمْزَمٌ دَوَاءٌ لِمَا شُرِبَ لَهُ.

رسول خدا(صلی الله علیه وآله) فرمود:

آب زمزم داروی دردی است که به نیت، آن نوشیده می شود.

بهترین آب زمین

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ (عَلَيْهِ السَّلَامُ):

مَاءٌ زَمْزَمٌ خَيْرُ مَاءٍ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ.

امام علی(علیه السلام) فرمود: آب زمزم بهترین آب بر روی زمین است.

حجر اسماعیل

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) قَالَ:

الْحِجْرُ بَيْتُ إِسْمَاعِيلَ وَفِيهِ قَبْرُ هَاجِرَ وَقَبْرُ إِسْمَاعِيلَ.

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

حجر خانه اسماعیل است و قبر او و مادرش هاجر در آن است.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) قَالَ:

إِنَّ إِسْمَاعِيلَ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) تُوْفِيَ وَهُوَ ابْنُ

مِائَةٍ وَثَلَاثِينَ سَنَةً وَدُفِنَ بِالْحِجْرِ مَعَ

أُمِّهِ.

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

اسماعیل(علیه السلام) در سن یکصد و سی سالگی بدرود حیات گفت و همراه با مادرش در حجر دفن شد.

حطیم

معاویة بن عمار گوید:

از امام صادق(علیه السلام) درباره حطیم پرسیدم:

فَقَالَ هُوَ مَا بَيْنَ الْحَجْرِ الْأَسْوَدِ وَبَيْنَ الْبَابِ.

حضرت فرمود: میان حجر الاسود و در کعبه است.

سؤال کردم: برای چه حطیم نامیده شده؟

فَقَالَ لَأَنَّ النَّاسَ يَحْطِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا هُنَاكَ.

فرمود: برای آن که مردم در آن جا یکدیگر را فشار می دهند.

ملتزم

قال رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ مُلْتَزِمٌ، مَا يَدْعُوا بِهِ صَاحِبُ عَاهَةِ الْآبِرَى.

رسول خدا(صلى الله عليه وآله) فرمود:

میان رکن حجر الاسود و مقام ابراهیم ملتزم است، هیچ صاحب دردی آنجا دعا نمی کند مگر آنکه بهبودی می یابد.

مستجار

قال الصادق (عليه السلام):

بَنَى إِبْرَاهِيمُ الْبَيْتَ... وَجَعَلَ لَهُ بَابَيْنِ بَابٌ إِلَى الْمَشْرِقِ وَبَابٌ إِلَى الْمَغْرِبِ، وَالْبَابُ الَّذِي إِلَى الْمَغْرِبِ يُسَمَّى الْمُسْتَجَارَ.

امام صادق(عليه السلام) فرمود:

ابراهیم خلیل کعبه را بنا کرد... و برای آن دو در گذاشت:

دری به سوی مشرق و دری به سوی مغرب،

دری که به سوی مغرب است مستجار نامیده شده

است.

رکن یمانی

عطاء گوید:

به رسول خدا(صلى الله عليه وآله) گفته شد:

رَأَيْنَاكَ تَكْتَبِرُ اسْتِلامَ الرُّكْنِ الْيَمَانِيِّ فَقَالَ: مَا آتَيْتُ عَلَيْهِ قَطُّ إِلَّا وَجَبْرَائِيلُ قَائِمٌ عِنْدَهُ يَسْتَغْفِرُ لِمَنْ اسْتَلَمَهُ.

فراوان می بینیم که شما رکن یمانی را استلام می کنید! فرمود: هرگز نزد رکن یمانی نیامدم مگر اینکه دیدم جبرئیل آن جا ایستاده و برای کسانی که آن را استلام می نمودند طلب مغفرت می کرد.

مسعی

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ:

سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) يَقُولُ:

مَا مِنْ بُعْثَةٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمَسْعَى لِأَنَّهُ يُذَلُّ فِيهَا كُلُّ جَبَّارٍ.

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

هیچ بقعه ای نزد خداوند محبوب تر از محلّ سعی نیست برای اینکه هر ستمگر و جباری در آن جا ذلیل و خوار می شود.

شفاعت مقبول

قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ):

السَّاعِي بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ تَشْفَعُ لَهُ الْمَلَائِكَةُ فَتُشَفَّعُ فِيهِ بِالْأَيْحَابِ.

امام سجّاد (علیه السلام) فرمود:

فرشتگان برای سعی کنندگان بین صفا و

مروه شفاعت می کنند و شفاعت آنان نیز پذیرفته

می شود.

هروله

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ): قَالَ:

صَارَ السَّعِيُّ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِأَنَّ إِبْرَاهِيمَ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) عَرَضَ لَهُ إِبْلِيسُ فَأَمَرَهُ جِبْرَائِيلُ (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، فَشَدَّ عَلَيْهِ فَهَرَبَ مِنْهُ، فَجَرَّتْ بِهِ السَّنَةُ - يَعْنِي بِالْهَرُولَةِ - .

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

[هروله] در سعی بین صفا و مروه برای آن است که ابلیس خود را به ابراهیم خلیل (علیه السلام) در آن جا نشان داد.

آنگاه جبرائیل به آن حضرت دستور داد تا به او حمله کند، پس شیطان گریخت، از این رو [هروله] سنّت شد.

نشستن در راه

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) قَالَ:

لَا يَجْلِسُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ إِلَّا مَنْ جَاهِدَ.

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

میان صفا و مروه نمی نشیند مگر کسی که خسته شده باشد.

افتخار به اهل عرفه

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله):

«إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُبَاهِي مَلَائِكَتَهُ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ بِأَهْلِ عَرَفَةَ فَيَقُولُ:

أَنْظُرُوا إِلَى عِبَادِي أَتَوْنِي شُغْتًا غُبْرًا».

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود:

«همانا خداوند عزوجل عصر روز عرفه بر فرشتگان به حضور یافتگان در عرفات افتخار می کند، سپس می فرماید:

به بندگانم نگاه کنید، ژولیده و غبارآلوده نزد من آمده اند.»

مشعر الحرام

«قال رسول الله (صلى الله عليه وآله): - وَهُوَ بِمَنَى - :

لَوْ يَعْلَمُ أَهْلُ الْجَمْعِ بِمَنْ حَلُّوا أَوْ بِمَنْ نَزَلُوا لَأَسْتَبَشَرُوا بِالْفَضْلِ مِنْ رَبِّهِمْ بَعْدَ الْمَغْفِرَةِ».

«رسول خدا (صلى الله عليه وآله) در حالی که در منی حضور داشت فرمود:

اگر اهل مشعر می دانستند که در آستان چه کسی و بر چه کسی وارد شده اند، پس از آمرزش، همدیگر را به فضل خداوند

بشارت می دادند.»

منی

قال الصادق (عليه السلام):

«إِذَا أَخَذَ النَّاسُ مَوَاطِنَهُمْ بِمَنَى، نَادَى مُنَادٌ مِنْ قِبَلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: إِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ أَرْضَى فَقَدْ رَضِيْتُ».

امام صادق (عليه السلام) فرمود:

هنگامی که مردم در منی در جای خود استقرار می یابند منادی خداوند ندا می دهد:

اگر می خواستید من از شما راضی شوم، راضی شدم.

رمی شیطان

قال الصادق (عليه السلام):

«إِنَّ عَلَّةَ رَمِي الْجَمْرَاتِ أَنْ إِبْرَاهِيمَ (عليه السلام) تَرَاءَى لَهُ إِبْلِيسُ عِنْدَهَا فَأَمَرَهُ

جِبْرَائِيلُ بِرَمِيهِ بِسَبْعِ حَصِيَّاتٍ وَأَنْ يُكَبِّرَ

مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ فَفَعَلَ وَجَرَتْ بِذَلِكَ السُّنَّةُ».

امام صادق (عليه السلام) فرمود:

دلیل اینکه باید جمره ها را سنگ زد آن است که ابلیس در آنجا بر حضرت ابراهیم (عليه السلام) نمایان شد، نگاه جبرائیل، به ابراهیم دستور داد تا با هفت سنگریزه او را بزند و با هر یک از آنها نیز تکبیر بگوید، ابراهیم (عليه السلام) نیز چنین کرد و از آن پس سنت شد.»

قربانی

عن أبي جعفر (عليه السلام) قال:

«قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

إِنَّمَا جَعَلَ اللَّهُ هَذَا الْأَضْحَى لِتَشْبِيعِ مَسَاكِينِهِمْ مِنَ اللَّحْمِ فَأَطْعِمُوهُمْ».

امام باقر (عليه السلام) فرمود:

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرموده است:

خداوند قربانی را مقرر و واجب کرده است تا بینوایان و مساکین از گوشت آن استفاده نموده، سیر شوند، پس آنها را اطعام کنید.»

طلب مغفرت

قال الصادق (عليه السلام):

«اسْتَغْفَرَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله) لِلْمُخْلَقِينَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ».

امام صادق (عليه السلام) فرمود:

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) سه مرتبه برای کسانی که [در منی] سر می تراشند طلب آمرزش کرد.»

اسرار حج

عالم بزرگوار سید عبدالله از نوادگان

مرحوم محدث جزائری در کتاب شرح نخبه می نویسد:

در منابع متعدد، که مورد تأیید من است،

به خط بعضی از بزرگان در حدیث مرسل چنین نقل شده است که: شبلی پس از حج با امام زین العابدین (علیه السلام) دیدار کرد، حضرت به او فرمود:

حَجَّجْتَ يَا سُبُلِيُّ؟

قال: نَعَمْ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ فَقَالَ (عليه السلام): أُنزِلَتْ الْمِيقَاتُ وَ تَجَرَّدْتَ عَنْ مَخِيضِ الثِّيَابِ وَ اغْتَسَلْتَ؟ قَالَ: نَعَمْ،

قال: فَحِينَ نَزَلَتْ الْمِيقَاتُ نَوَيْتَ أَنْكَ خَلَعْتَ ثَوْبَ الْمَعْصِيَةِ وَ لَبِسْتَ ثَوْبَ الطَّاعَةِ؟ قَالَ: لَا،

قال: فَحِينَ تَجَرَّدْتَ عَنْ مَخِيضِ ثِيَابِكَ نَوَيْتَ أَنْكَ تَجَرَّدْتَ مِنَ الرِّيَاءِ وَ النَّفَاقِ وَ الدُّخُولِ فِي الشُّبُهَاتِ؟ قَالَ: لَا،

قال: فَحِينَ اغْتَسَلْتَ نَوَيْتَ أَنْكَ اغْتَسَلْتَ مِنَ الْخَطَايَا وَ الذُّنُوبِ؟ قَالَ: لَا،

قال: فَمَا نَزَلَتْ الْمِيقَاتُ وَ لَا تَجَرَّدْتَ عَنْ مَخِيضِ الثِّيَابِ وَ لَا اغْتَسَلْتَ،

ثُمَّ قَالَ: تَنْظَفْتُوا حَرَمَتُمْ وَعَقَدْتُمْ بِالْحَجِّ، قَالَ: نَعَمْ،

قال: فَحِينَ تَنْظَفْتُوا حَرَمْتُمْ وَعَقَدْتُمْ الْحَجَّ نَوَيْتَ أَنْكَ تَنْظَفْتَ بِنُورَةِ التَّوْبَةِ الْخَالِصَةِ لِلَّهِ تَعَالَى؟ قَالَ: لَا،

قال: فَحِينَ أَحْرَمْتَ نَوَيْتَ أَنْكَ حَرَمْتَ عَلَى نَفْسِكَ كُلَّ مُحَرَّمٍ حَرَمَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ؟ قَالَ: لَا،

قال: فَحِينَ عَقَدْتَ الْحَجَّ نَوَيْتَ أَنْكَ قَدْ حَلَلْتَ كُلَّ عَقْدٍ لِغَيْرِ اللَّهِ؟ قَالَ: لَا،

قالَ لَهُ (عليه السلام): مَا تَنْظَفْتَ وَ لَا أَحْرَمْتَ وَ لَا عَقَدْتَ الْحَجَّ،

قالَ لَهُ : أَدْخَلْتَ الْمِيقَاتَ وَ صَلَّيْتَ رَكَعَتَيِ الْأَحْرَامِ (آقای شبلی!) آیا حج گزاردی؟ گفت: آری فرزند رسول خدا، فرمود: آیا به میقات فرود آمدی و لباس های دوخته خویش را از تن بدر کردی و غسل نمودی؟ شبلی پاسخ گفت: آری.

امام (علیه السلام): آنگاه که به میقات درآمدی نیت کردی که لباس معصیت و نافرمانی را از تن درآورده، و جامه طاعت و فرمانبری خداوند را بجای آن پوشیده ای؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): هنگامی که لباس های دوخته را درآوردی، آیا نیت کردی که خود را از ریا و دورویی و ورود در شبهه ها برهنه و دور سازی؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): به هنگام غسل کردن، نیت کردی که خود را از اشتباهات و گناهان شستشو دهی؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): [پس تو در حقیقت] نه به میقات درآمدی، و نه لباس های دوخته را از تن کنده ای و نه غسل کرده ای !! سپس از او می پرسند: آیا خود را تمیز کردی و احرام پوشیدی و پیمان حج بستی؟ شبلی: آری.

امام (علیه السلام): آیا این نیت را داشتی که خود را با نور توبه خالص پاکیزه می سازی؟ شبلی: نه.

امام (علیه السلام): به هنگام محرم شدن، نیت آن کردی که هر چه را خداوند بر تو روا ندانسته، بر خود حرام بداری؟ شبلی: نه.

امام(علیه السلام): به هنگام بستن پیمان حج، آیا قصد آن کردی که هر پیمان غیر الهی را گشوده ای (رها کرده ای)؟ شبلی: نه.

امام(علیه السلام): نه احرام بسته ای، نه پاکیزه شده ای و نه

نیت حج کرده ای! آنگاه چنین پرسید: آیا به میقات

داخل شدی و دو رکعت نماز احرام بجای آوردی

وَلَبَّيْتُ؟ قَالَ : نَعَمْ،

قَالَ : فَحِينَ دَخَلْتَ الْمِيقَاتِ نَوَيْتَ أَنَّكَ بِنَيْهِ الزِّيَارَةِ؟ قَالَ : لَا،

قَالَ : فَحِينَ صَلَّيْتَ الرَّكْعَتَيْنِ نَوَيْتَ أَنَّكَ تَقَرَّبْتَ إِلَى اللَّهِ بِخَيْرِ الْأَعْمَالِ مِنَ الصَّلَاةِ وَ أَكْبَرَ حَسَنَاتِ الْعِبَادَةِ؟ قَالَ : لَا،

قَالَ : فَحِينَ لَبَّيْتَ نَوَيْتَ أَنَّكَ نَطَقْتَ لِلَّهِ سُبْحَانَهُ بِكُلِّ طَاعَةٍ وَ صُمْتَ عَنْ كُلِّ مَعْصِيَةٍ؟ قَالَ : لَا،

قَالَ لَهُ(علیه السلام) : مَا دَخَلْتَ الْمِيقَاتِ وَ لَا صَلَّيْتَ وَ لَا لَبَّيْتَ،

ثُمَّ قَالَ لَهُ : أَدْخَلْتَ الْحَرَمَ وَ رَأَيْتَ الْكَعْبَةَ وَ صَلَّيْتَ؟ قَالَ : نَعَمْ،

قَالَ : فَحِينَ دَخَلْتَ الْحَرَمَ نَوَيْتَ أَنَّكَ حَرَمْتَ عَلَى نَفْسِكَ كُلَّ غَيْبَةٍ تَسْتَعْيِبُهَا الْمُسْلِمِينَ مِنْ أَهْلِ مِلَّةِ الْإِسْلَامِ؟ قَالَ : لَا.

قَالَ فَحِينَ وَصَلْتَ مَكَّةَ نَوَيْتَ بِقَلْبِكَ أَنَّكَ قَصَدْتَ اللَّهَ؟ قَالَ : لَا.

قَالَ(علیه السلام):فَمَا دَخَلْتَ الْحَرَمَ وَ لَا رَأَيْتَ الْكَعْبَةَ وَ لَا صَلَّيْتَ.

ثُمَّ قَالَ : طُفْتُ بِالْبَيْتِ وَ مَسَسْتُ الْأَرْكَانَ وَ سَعَيْتَ؟ قَالَ : نَعَمْ.

قَالَ(علیه السلام): فَحِينَ سَعَيْتَ نَوَيْتَ أَنَّكَ هَرَبْتَ إِلَى اللَّهِ وَ عَرَفَ مِنْكَ ذَلِكَ عَلَامُ الْغُيُوبِ؟ قَالَ : لَا.

و لبیک گفתי؟ شبلی: آری.

امام(علیه السلام): به هنگام خواندن دو رکعت نماز (طواف)، نیت آن داشتی که به بهترین کارها و بزرگترین نیکی های بندگان (که همان نماز است)، خود را به خدا نزدیک می کنی؟ شبلی: نه.

امام(علیه السلام): آنگاه که لبیک گفתי، نیت آن کردی که به هر چه فرمانبرداری محض خداوند است سخن می گویی و از هر نافرمانی و معصیتی سکوت می کنی؟ شبلی: نه.

امام(علیه السلام): نه در میقات داخل شده ای، نه نماز گزارده ای و نه لبیک گفته ای!

وباز پرسید: آیا به حرم داخل شدی و کعبه را دیدی و نماز خواندی؟

شبلی: آری.

امام(علیه السلام): به هنگام ورود به حرم نیت آن کردی که هر غیبت و بد گویی مسلمانی از جامعه اسلامی را بر خود حرام می کنی؟ شبلی: نه.

امام(علیه السلام): به هنگام رسیدن به مکه، نیت کردی که فقط خدارامی خواهی[و می جویی]؟ شبلی: نه.

امام(علیه السلام): پس نه به حرم وارد شده ای و نه کعبه را دیده ای و نه نماز گزارده ای! و ادامه داد: گرداگرد خانه خدا طواف کردی؟ و ارکان خانه را لمس نمودی؟ و سعی انجام دادی؟ شبلی: آری.

امام(علیه السلام): به هنگام سعی، نیت آن داشتی که (از شرّ شیطان و نفس) به خدا پناه می بری و او که آگاه به پنهان هاست، نسبت به این مسأله داناست؟ شبلی: نه.

قَالَ فَمَا طُفْتُ بِالْبَيْتِ وَلَا مَسَسْتُ الْأَرْكَانَ وَلَا سَعَيْتُ.

ثُمَّ قَالَ لَهُ: صَافَحْتَ الْحَجَرَ وَ وَقَفْتَ بِمَقَامِ إِبْرَاهِيمَ (علیه السلام) وَ صَلَّيْتَ بِهِ رَكَعَتَيْنِ؟ قَالَ: نَعَمْ فَصَاحَ (علیه السلام) صَيِّحَةً كَادَ يُفَارِقُ الدُّنْيَا ثُمَّ قَالَ: آه آه

ثُمَّ قَالَ (علیه السلام): مَنْ صَافَحَ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ فَقَدْ صَافَحَ اللَّهَ تَعَالَى، فَانظُرْ يَا مَسْكِينُ لَا تُضَيِّعْ أَجْرَ مَا عَظَمَ حُرْمَتَهُ، وَ تَنفُضِ الْمُصَافِحَةَ بِالْمُخَالَفَةِ، وَ قَبْضِ الْحَرَامِ نَظِيرَ أَهْلِ الْأَثَامِ.

ثُمَّ قَالَ (علیه السلام): نَوَيْتَ حِينَ وَقَفْتَ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ (علیه السلام) أَنْكَ وَ وَقَفْتَ عَلَى كُلِّ طَاعَةٍ وَ تَخَلَّفْتَ عَنْ كُلِّ مَعْصِيَةٍ؟ قَالَ: لَا.

قَالَ: فَحِينَ صَلَّيْتَ فِيهِ رَكَعَتَيْنِ نَوَيْتَ أَنْكَ صَلَّيْتَ بِصَلَاةِ إِبْرَاهِيمَ (علیه السلام)، وَ أَرَعَمْتَ بِصَلَاتِكَ أَنْفَ الشَّيْطَانِ؟ قَالَ: لَا.

قَالَ لَهُ: فَمَا صَافَحْتَ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ وَ لَا وَقَفْتَ عِنْدَ الْمَقَامِ وَ لَا صَلَّيْتَ فِيهِ رَكَعَتَيْنِ.

ثُمَّ قَالَ (علیه السلام): لَهُ أَشْرَفْتُ عَلَى بئرِ زَمْزَمَ وَ شَرِبْتُ مِنْ مَائِهَا؟ قَالَ: نَعَمْ.

قَالَ نَوَيْتَ أَنْكَ أَشْرَفْتُ عَلَى الطَّاعَةِ، وَ غَضَضْتُ طَرْفَكَ عَنِ الْمَعْصِيَةِ؟ قَالَ: لَا.

قَالَ (علیه السلام): فَمَا أَشْرَفْتُ عَلَيْهَا وَ لَا شَرِبْتُ مِنْ مَائِهَا.

امام(علیه السلام): پس نه طواف خانه کرده ای، نه ارکان را لمس نموده ای و نه سعی نموده ای!

سپس فرمود: آیا با حجر الاسود دست دادی، کنار مقام ابراهیم ایستادی، و دو رکعت نماز خواندی؟ شبلی: نه.

در این هنگام امام فریادی برآورد چونانکه گویی نزدیک است از دنیا بروی، سپس فرمود: آه، آه ... آنگاه فرمود: کسی که با حجر الاسود دست داده، مصافحه کند، در حقیقت با خداوند متعال دست داده است، پس ای نادار ناتوان بنگر و بیاندیش، و پاداش آنچه راحرمت قائل شده و بزرگ داشته ای، ضایع مگردان و همچون معصیت کاران، دستی که به خدادادی (و پیمانی را که با خدا بستنی) نگسل و نشکن.

سپس فرمود: آنگاه که نزد مقام ابراهیم قرار گرفتی آیا نیت کردی که مصمم بر انجام همه دستورهای الهی و فرمانبرداری از آن و مخالف با هر معصیت و نا فرمانی خدا باشی؟ گفت: نه.

امام فرمود: آنگاه که دو رکعت نماز طواف را به جای آوردی آیا نیت کردی که با ابراهیم (علیه السلام) نماز گزاردی و با نمازت بینی شیطان را به خاک مالیدی؟ گفت: نه.

امام فرمود: پس در حقیقت، نه با حجرا لاسود دست داده و مصافحه کرده ای، و نه در مقام ابراهیم توقف کرده و ایستاده ای، و نه دو رکعت نماز آنجا خوانده ای!

سپس فرمود: آیا بر سر چاه زمزم رفتی و از آب آن نوشیدی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا نیت کردی که بر فرمانبرداری خداوند اشراف یافته، و از گناه و معصیت چشم پوشیده و روی گردانده ای؟ شبلی گفت: نه. امام فرمود: پس در حقیقت بر چاه زمزم اشراف نیافته ای و از آب آن ننوشیده ای!

ثُمَّ قَالَ لَهُ (عَلَيْهِ السَّلَامُ): أَسَعَيْتَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَمَشَيْتَ وَتَرَدَّدْتَ بَيْنَهُمَا؟ قَالَ: نَعَمْ.

قَالَ لَهُ: نُوَيْتَ أَنْكَ بَيْنَ الرَّجَاءِ وَالْخَوْفِ؟ قَالَ: لَا.

قَالَ: فَمَا سَعَيْتَ وَ لَا مَشَيْتَ وَ لَا تَرَدَّدْتَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ. ثُمَّ قَالَ: أَمْ خَرَجْتَ إِلَى مَنِيٍّ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: نُوَيْتَ أَنْكَ أَمَنْتَ النَّاسَ مِنْ لِسَانِكَ وَ قَلْبِكَ وَ يَدِكَ؟ قَالَ: لَا، قَالَ فَمَا خَرَجْتَ إِلَى مَنِيٍّ.

ثُمَّ قَالَ: لَهُ أَوْقَفْتَ الْوُقُوفَةَ بِعَرَفَةَ، وَطَلَعْتَ جَبَلَ الرَّحْمَةِ، وَعَرَفْتَ وَاوِيَّ نَمْرَةَ، وَدَعَوْتَ اللَّهَ سُبْحَانَهُ عِنْدَ الْمَيْلِ وَالْجَمْرَاتِ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: هَلْ عَرَفْتَ بِمَوْفِقِكَ بِعَرَفَةَ مَعْرِفَةَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ أَمْرَ الْمَعَارِفِ وَ الْعُلُومِ وَ عَرَفْتَ قَبْضَ اللَّهِ عَلَى صَحِيفَتِكَ وَأَطْلَاعَهُ عَلَى سِرِّبَرَتِكَ وَ قَلْبِكَ؟ قَالَ: لَا، قَالَ نُوَيْتَ بِطُلُوعِكَ جَبَلَ الرَّحْمَةِ أَنْ اللَّهَ يَرْحَمَ كُلَّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ وَ يَتَوَلَّى كُلَّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَنُوَيْتَ عِنْدَ نَمْرَةَ أَنْكَ لَا تَأْمُرُ حَتَّى تَأْتِمَرَ، وَ لَا تَزْجُرُ حَتَّى تَنْزَجِرَ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَعِنْدَ مَا وَقَفْتَ عِنْدَ الْعِلْمِ وَ النَّمِرَاتِ، نُوَيْتَ أَنَّهَا شَاهِدَةٌ لَكَ عَلَى الطَّاعَاتِ حَافِظَةٌ لَكَ مَعَ الْحَفِظَةِ بِأَمْرِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَمَا وَقَفْتَ بِعَرَفَةَ، وَ لَا طَلَعْتَ جَبَلَ الرَّحْمَةِ، وَ لَا عَرَفْتَ نَمْرَةَ، وَ لَا دَعَوْتَ، وَ لَا وَقَفْتَ عِنْدَ النَّمِرَاتِ.

امام سپس فرمود: آیا سعی صفا و مروه را انجام دادی؟ و پیاده بین آن دو کوه رفت و آمد داشتی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا نیت کردی که میان خوف و رجاء و ترس و امید در حرکتی؟ گفت: نه.

امام فرمود پس سعی صفا و مروه انجام نداده ای و میان آن دو کوه تردد نکرده و راه نرفته ای!!

سپس فرمود: آیا سوی منا رفتی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا نیت کردی که مردم را از زبان و قلب و دست خود ایمن سازی؟ گفت: نه. امام فرمود: پس به منا نرفته ای! سپس پرسید: آیا در عرفات وقوف کردی؟ و بالای جبل الرحمه رفتی و وادی نمره را شناختی و کنار جمره ها، خدای سبحان را خواندی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا با وقوف در عرفات آگاهی خداوند را بر شناخت ها و دانش ها دریافتی؟ و دانستی که خداوند نامه عمل تو را می گیرد و از درون و فکر و قلب تو آگاهی دارد؟ گفت: نه.

امام فرمود: آیا در بالا رفتن از جبل الرحمه نیت آن را داشتی که خداوند به هر زن و مرد با ایمان رحمت آورد، و هر مرد و زن مسلمان را سرپرستی می کند؟ گفت: نه.

وَلَدَهُ، وَتَمَرَهُ لِمَنْ بَعْدَهُ، فُوَادَهُ وَقَرَبَهُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى لِمَنْ قَلْبِهِ، وَحَاجَّهُ سُنَّتَهُ لِمَنْ بَعْدَهُ، وَطُفَّتْ طَوَافَ الْأَفَاضَةِ نَوَيْتُ أَنْكَ أَفْضَتْ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى، وَرَجَعْتَ إِلَى طَاعَتِهِ، وَتَمَسَّكَتْ بُوَدَّهُ، وَأَدَيْتِ فَرَائِضَهُ، وَتَقَرَّبْتَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى؟ قَالَ: لَا، قَالَ: لَهُ زَيْنُ الْعَابِدِينَ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) فَمَا وَصَلْتَ مِنِّي وَ لَا رَمَيْتِ الْجِمَارَ، وَلَا حَلَقْتَ رَأْسَكَ، وَلَا أَدَيْتِ نُسُكَكَ، وَلَا صَلَّيْتَ فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ، وَلَا طُفَّتِ طَوَافَ الْأَفَاضَةِ، وَلَا تَقَرَّبْتَ. اِرْجِعْ فَإِنَّكَ لِمِ تَحُجُّ.

همه حاجت هایت را برآورده است؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی سنگریزه به جمرات زدی، آیا نیت کردی که دشمن ابلیس را رمی کرده ای؟ و با تمامی حج گرانبهایت، او را به خشم آورده ای؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی سرت را تراشیدی، آیا نیت کردی که از آلودگی ها و از گناهان بنی آدم پاک شده ای و از گناهانت بیرون آمدی همچون روزی که از مادر زاده شدی؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی در مسجد خیف نماز خواندی، نیت کردی که جز از خدای متعال و گناهت نترسی و جز به رحمت خدا امیدوار نباشی؟ گفت: نه.

امام فرمود: آنگاه که قربانی ات را سربریدی، آیا نیت کردی که با تمسک به حقیقت ورع و پرهیزکاری گلوی طمع را ببری و از ابراهیم (علیه السلام)، که فرزندش و میوه دلش و کل قلبش را به قربانگاه آورد و آن را سنتی برای آیندگان و وسیله ای برای تقرب به خداوند برای نسل های بعد قرار داد، پیروی کنی؟ گفت: نه.

امام فرمود: چون به مکه بازگشتی و «طواف افاضه» کردی، آیا نیت کردی که از رحمت خدا کوچ کرده به طاعت او بازگردی و به دوستی او چنگ زده و واجبات الهی را ادا کرده ای و به خدا نزدیک شده ای؟ گفت: نه.

امام فرمود: پس نه به منا رسیده ای، نه سنگریزه پرتاب کرده ای، نه سرت را تراشیده ای، نه اعمال حج خود را انجام داده ای، نه در مسجد خیف نماز خوانده ای، نه «طواف کوچ» به جا آورده ای و نه به قرب خدا رسیده ای!

برگرد! زیرا تو حج بجا نیاورده ای!

فَطَفِقَ الشَّيْبِيُّ بِنَيْكِي عَلَيَّ مَا فَرَطُهُ فِي حَجَّهِ،

وَمَا زَالَ يَتَعَلَّمُ حَتَّى حَجَّ مِنْ قَابِلٍ بِمَعْرِفِهِ

وَيَقِينُ.

سپس شیبلی سخت به گریه افتاد و از اینکه نتوانسته حج را آنگونه که هست بشناسد و مناسک حج را

عارفانه انجام دهد از شدت ناراحتی به خود پیچید

و از آن پس به دنبال فراگیری اسرار و معارف حج بود

تا بتواند حج سال بعد را از روی شناخت و یقین به جای آورد.

ختم قرآن

قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ):

تَسْبِيحُهُ بِمَكَّةَ أَفْضَلُ مِنْ خَرَجِ الْعِرَاقَيْنِ يُنْفَقُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَ قَالَ: مَنْ خَتَمَ الْقُرْآنَ بِمَكَّةَ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ يَرَى مَنْزِلَهُ فِي الْجَنَّةِ).

امام سجّاد (علیه السلام) فرمود:

ثواب سبحان الله گفتن در مکه بالاتر از انفاق

مالیات عراقین در راه خداست، و نیز فرمود: هر کس

در مکه قرآن را ختم کند، نمی میرد مگر آنکه رسول خدا (صلی الله علیه وآله) را می بیند، و جایگاه خویش را در بهشت مشاهده نماید.

وداع با کعبه

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) قَالَ:

إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ مَكَّةَ وَ تَأْتِيَ أَهْلَكَ فَوَدِّعِ الْبَيْتَ وَ طُفْ بِالْبَيْتِ أُسْبُوعًا.

معاویه بن عمار گوید:

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

هنگامی که خواستی از مکه خارج شوی و به سوی خانواده ات برگردی، پس با کعبه وداع کرده و هفت بار گرد کعبه طواف کن....

نشانه قبولی

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):

آيَةُ قَبُولِ الْحَجِّ تَرَكُ مَا كَانَ عَلَيْهِ الْعَبْدُ مُقِيمًا مِنَ الذُّنُوبِ.

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود:

نشانه قبولی حج آن است که گناهی را که قبلاً انجام می داده، ترک کند.

نورانیت حج

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ) قَالَ:

الْحَاجُّ لَا يَزَالُ عَلَيْهِ نُورُ الْحَجِّ مَا لَمْ يَلْمَ بِذَنْبٍ.

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

حج گزار تا زمانی که به گناه آلوده نشده نور حج را پیوسته دارا خواهد بود.

نیت بازگشت

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

مَنْ أَرَادَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ فَلْيُؤْمَرْ هَذَا الْبَيْتَ، وَمَنْ رَجَعَ مِنْ مَكَّةَ وَهُوَ يَنْوِي الْحَجَّ مِنْ قَابِلٍ زِيدَ فِي عَمْرِهِ.

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود:

هر کس دنیا و آخرت می خواهد آهنگ زیارت این خانه کند و کسی که از مکه بازگردد و قصد داشته باشد سال بعد نیز بیاید، عمرش طولانی می شود.

کمال حج

قَالَ الصَّادِقُ (عليه السلام):

«إِذَا حَجَّ أَحَدُكُمْ فَلْيُحْتِمِ حَجَّتَهُ بِزِيَارَتِنَا لِأَنَّ ذَلِكَ مِنْ تَمَامِ الْحَجِّ».

امام صادق (علیه السلام) به «اسماعیل بن مهران» فرمود:

هنگامی که یکی از شما حج انجام دادید، باید حج خود را با دیدار ما پایان دهید، زیرا این [از شرایط] کامل شدن و تمام شدن حج است.»

زیارت رسول خدا (صلی الله علیه وآله)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

مَنْ حَجَّ فزارَ قَبْرِي بَعْدَ مَوْتِي كَانَ كَمَنْ زَارَنِي فِي حَيَاتِي.

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: کسی که حج گزارد و پس از مرگ من به زیارت قبر من بیاید، مانند آن است که مرا در حال زنده بودن زیارت کرده است.

حج همراه با پیامبر

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ:

إِنَّ زِيَارَةَ قَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله) تَعْدِلُ حَجَّتَهُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله) مَبْرُورَةً.

امام باقر (علیه السلام) فرمود:

همانا زیارت قبر رسول خدا (صلی الله علیه وآله) برابر با یک حج مقبول همراه با آن حضرت است.

زیارت عاشقانه

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

مَنْ جَاءَنِي زَائِرًا لَا يَعْمَلُهُ حَاجَةً إِلَّا زِيَارَتِي، كَانَ حَقًّا عَلَيَّ أَنْ أَكُونَ لَهُ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

رسول خدا(صلى الله عليه وآله) فرمود:

هرکس به زیارت من بیاید، و کاری جز زیارت من نداشته باشد، سزااست که من او را روز قیامت شفاعت کنم.

مأموریت فرشتگان

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

خَلَقَ اللَّهُ تَعَالَى لِي مَلَائِكِينَ يَرُدُّانِ السَّلَامَ عَلَيَّ مِنْ شَرْقِ الْبِلَادِ وَ غَرْبِهَا، إِلَّا مَنْ سَلَّمَ عَلَيَّ فِي دَارِي فَإِنِّي أَرُدُّ عَلَيْهِ السَّلَامَ بِنَفْسِي.

رسول خدا(صلى الله عليه وآله) فرمود:

خداوند تعالی برای من دو فرشته خلق فرموده که هرکس از شرق و غرب بر من سلام کند و درود فرستد، پاسخ آنان را می دهند. مگر کسی که در خانه من، به من سلام دهد که خود، جواب سلام او را می دهد.

نماز در مسجد النبی(صلى الله عليه وآله)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ عَشْرَةَ آلَافِ صَلَاةٍ فِي غَيْرِهِ مِنَ الْمَسَاجِدِ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ فَإِنَّ الصَّلَاةَ فِيهِ تَعْدِلُ مِائَةَ آلْفِ صَلَاةٍ.

رسول خدا(صلى الله عليه وآله) فرمود:

نماز در مسجد من برابر است با ده هزار نماز در مساجد دیگر جز مسجدالحرام، که نماز در آن یک صد هزار رکعت ثواب دارد.

باغ بهشتی

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه وآله):

مَا بَيْنَ قَبْرِي وَ مِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، وَ مِنْبَرِي عَلَيَّ تُرَعَةٌ مِنْ تُرَعِ الْجَنَّةِ.

رسول خدا(صلى الله عليه وآله) فرمود:

میان قبر من و منبر من باغی از باغ های بهشت است و منبر من بر دریچه ای از دریچه های بهشت است.

سلام بر فاطمه

یزید بن عبدالملک از پدرش شنیده که جدّ او گفته است:

بر حضرت فاطمه زهرا(علیها السلام) وارد شدم. آن حضرت بر من سلام کرد، سپس فرمود:

چه چیزی سبب شده به اینجا بیایی؟

عرض کردم: درخواست برکت.

قالت: أَخْبَرَنِي أَبِي وَهُوَ ذَا هُوَ أَنَّهُ مَنْ سَلَّمَ عَلَيْهِ وَعَلَى ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ أُوجِبَ اللَّهُ لَهُ الْجَنَّةَ.

فاطمه(علیها السلام) فرمود: پدرم به من خبر داد که هر کس بر او و بر من سه روز سلام دهد، خداوند بهشت را بر او واجب گرداند.

قُلْتُ لَهَا: فِي حَيَاتِهِ وَحَيَاتِكَ قَالَتْ نَعَمْ وَبَعْدَ مَوْتِنَا.

از آن حضرت پرسیدم: در حیات ایشان و شما؟

پاسخ فرمود:

آری و پس از مرگ ما.

سلام بر امامان

قال أبو جعفر(عليه السلام)، وَنَظَرَ النَّاسَ فِي الطَّوَافِ قَالَ:

أَمْرُوا أَنْ يَطُوفُوا بِهِدَا ثُمَّ يَأْتُونَا

فَيَعْرِفُونَا مَوَدَّتِهِمْ ثُمَّ يَعْضُوا عَلَيْنَا

نُصِرَهُمْ».

«امام باقر(علیه السلام) در حالی که مردم را در حال طواف می نگریست فرمود:

به آنان فرمان داده شده تا در اینجا [و گرد

کعبه] طواف کنند، سپس نزد ما آمده، دوستی و محبت و نیز نصرت و یاری خود را به ما اظهار و عرضه نمایند.»

سلام بر شهیدان

عن أبي عبد الله(عليه السلام) قال:

إِنَّ فَاطِمَةَ(عليها السلام) كَانَتْ تَأْتِي قُبُورَ الشُّهَدَاءِ فِي كُلِّ غَدَاةٍ سَبَّتْ فَتَأْتِي قَبْرَ حَمْزَةَ وَتَتَرَحَّمُ عَلَيْهِ وَتَسْتَغْفِرُ لَهُ.

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

حضرت فاطمه (علیها السلام) هر صبح شنبه به زیارت قبر

حمزه می آمد و برای او طلب رحمت و آمرزش

می کرد.

زیارت امامان

قال الرضا (علیه السلام):

إِنَّ لِكُلِّ إِمَامٍ عَهْدًا فِي عُنُقِ أَوْلِيَائِهِ وَشَبِيعَتِهِ وَإِنَّ مِنْ تَمَامِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَحُسْنِ الْأَدَاءِ زِيَارَةُ قُبُورِهِمْ فَمَنْ زَارَهُمْ رَغْبَةً فِي زِيَارَتِهِمْ وَتَصَدِيقًا بِمَا رَغَبُوا فِيهِ كَانَ أُمَّتَهُمْ شَفَعَاءَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ!

امام رضا (علیه السلام) فرمود:

برای هر امامی به گردن دوستان و پیروانش

تعهدی است، که وفای کامل به آن عهد، زیارت

قبور آنها است، پس هر کس از روی عشق و علاقه،

و با پذیرش آنچه آنان در پی آن بودند، قبور آنان را

زیارت کند، پیشوایانشان نیز روز قیامت آنها را شفاعت می کنند.

نماز در قبا

قال رسول الله (صلى الله عليه وآله):

الصَّلَاةُ فِي مَسْجِدِ قِبَاءِ كَعْمَرَةَ.

رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود:

نماز در مسجد قباء مانند انجام عمره است [پاداش عمره دارد].

رفتار با مسلمانان دیگر کشورها

زَيْدُ الشَّحَّامِ عَنِ الصَّادِقِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، أَنَّهُ قَالَ:

«يَا زَيْدُ خَالِقُوا النَّاسَ بِأَخْلَاقِهِمْ صَلُّوا فِي مَسَاجِدِهِمْ وَ عُوذُوا مَرْضَاهُمْ وَ اشْهَدُوا جَنَائِزَهُمْ وَ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَكُونُوا الْأَيْمَةَ وَ الْمُؤَدِّينَ فَافْعَلُوا فَإِنَّكُمْ إِذَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ قَالُوا هَؤُلَاءِ الْجَعْفَرِيُّ رَحِمَ اللَّهُ جَعْفَرًا مَا كَانَ أَحْسَنَ مَا يُؤَدَّبُ أَصْحَابَهُ وَ إِذَا تَرَكْتُمْ ذَلِكَ قَالُوا هَؤُلَاءِ الْجَعْفَرِيُّ فَعَلَ اللَّهُ بِجَعْفَرٍ مَا كَانَ أَسْوَأَ مَا يُؤَدَّبُ أَصْحَابَهُ».

«امام صادق(علیه السلام) فرمود:

ای زید، خود را با اخلاق ایشان تطبیق داده، رفتاری خوب با آنان داشته باشید، در مساجد آنها نماز بگذارید، بیمارانشان را عیادت کنید، در تشییع جنازه آنان حاضر شوید، و اگر بتوانید امام جماعت یا مؤذن آنان باشید، چنین کنید، زیرا اگر چنین رفتار کنید گویند:

اینها جعفری (و پیروان جعفر بن محمد(علیه السلام))اند،

خداوند جعفر را رحمت کند، چه خوب یاران خود را تربیت کرده است. و اگر چنین رفتار نکنید، گویند اینها جعفری هستند خداوند با جعفر چنان کند، یارانش را چه بد تربیت کرده است!!»

استقبال از حاجیان

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام) قَالَ:

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام) قَالَ:

«كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ (عَلَيْهِمَا السَّلَام) يَقُولُ: يَا مَعْشَرَ مَنْ لَمْ يَحْجْ اسْتَبْشِرُوا بِالْحَاجِّ وَ صَافِحُوهُمْ وَعَظْمُوهُمْ فَإِنَّ ذَلِكَ يَجِبُ عَلَيْكُمْ تَشَارِكُوهُمْ فِي الْأَجْرِ».

امام صادق(علیه السلام) فرمود:

علی بن حسین - درود خدا بر آن دو باد - پیوسته می فرمود:

ای کسانی که به حج نرفته اید، به استقبال حاجیان بشتابید و با آنان دست بدهید و آنان را بزرگ بدارید که این بر شما واجب است و در پاداش آنان شریک خواهید شد.»

پاداش کمک به خانواده حاجیان

قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ (عَلَيْهِ السَّلَام):

مَنْ خَلَفَ حَاجًّا فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ كَانَ لَهُ كَأَجْرِهِ حَتَّى كَأَنَّهُ يَسْتَلِمُ الْأَحْجَارَ.

امام زین العابدین(علیه السلام) فرمود:

کسی که در نبود حاجی، به خانواده و مال او رسیدگی می کند، پاداشی همانند او دارد، تا آنجا که گویی سنگ های [کعبه] را لمس کرده است.

گوارایتان باد

عَنْ يَحْيَى بْنِ يَسَارٍ قَالَ:

حَجَجْنَا فَمَرَرْنَا بِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَام) فَقَالَ:

«حَاجُّ بَيْتِ اللَّهِ وَ زَوَّارُ قَبْرِ نَبِيِّهِ (صلى الله عليه وآله) وَ شِيعَةُ آلِ مُحَمَّدٍ هَنِيئًا لَكُمْ».

یحی بن یسار گوید:

حج گزارده، سپس به امام صادق (علیه السلام) برخورد کردیم، آن حضرت فرمود:

حاجی خانه خدا و زائر قبر پیامبر (صلى الله عليه وآله) و شیعه آل محمد گوارایتان باد.»

فهرست ? ۵

پیشگفتار ? ۱۱

وجوب حج ? ۱۵

فلسفه حج ? ۱۶

حج وسیله تقویت دین ? ۱۷

حج آرام بخش دل ها ? ۱۷

تارک حج ? ۱۷

حج و رستگاری ? ۱۸

ارزش حج ? ۱۸

حق حج ? ۱۹

خداجویی ? ۲۰

پاداش حج ? ۲۰

تأثیر حج ? ۲۰

نقش نیت در حج ? ۲۱

ورود در نور ? ۲۲

ورود به محضر حق ? ۲۳

میزبانی خداوند ? ۲۴

حج و جهاد ? ۲۴

حج برتر از عمره ؟ ۲۵

ریزش گناهان ؟ ۲۵

پذیرش دعا ؟ ۲۷

دستیابی به دنیا و آخرت ؟ ۲۸

حج آگاهانه ؟ ۲۸

شرط حضور ؟ ۲۹

برکات حج ؟ ۲۹

حج مردود ؟ ۳۰

حج با مال حرام ؟ ۳۱

اخلاق حاجی ؟ ۳۱

حج موفق ؟ ۳۲

اقسام حج ؟ ۳۳

اقسام حاجیان ؟ ۳۳

حاجیان نا موفق ؟ ۳۴

سلوک با همسفران ؟ ۳۵

آزار در راه ؟ ۳۵

مرگ در راه ؟ ۳۶

انفاق در حج ؟ ۳۶

فلسفه احرام ؟ ۳۷

ادب احرام ؟ ۳۸

لیک حقیقی ؟ ۳۹

شعار حج ؟ ۳۹

ورود آگاهانه ؟ ۴۰

ایمن از خشم خدا ؟ ۴۱

مکه حرم خدا و رسول ؟ ۴۱

آداب ورود به مسجد الحرام ؟ ۴۲

قصرهای بهشتی ؟ ۴۳

نماز در حرمین ؟ ۴۳

نماز جماعت در مکه ؟ ۴۴

نماز با اهل سنت ؟ ۴۴

چرا مکعب؟ ؟ ۴۵

نگاه به کعبه ؟ ۴۶

لحظه الهی ؟ ۴۷

ریزش برکات ؟ ۴۸

پیوند دین و کعبه ؟ ۴۸

برداشت ممنوع ؟ ۴۹

پرده کعبه ؟ ۴۹

حضور امام زمان ۷ کنار کعبه ؟ ۵۰

حجر الاسود ؟ ۵۰

استلام از دور ؟ ۵۱

ظهور عدل ؟ ۵۲

ایثار در حرم ؟ ۵۲

مزاحمت ممنوع ؟ ۵۳

اشاره با دست ؟ ۵۵

قابل توجه بانوان ? ۵۵

فخر خداوند ? ۵۶

طواف و رهایی ? ۵۶

پرحرفی ممنوع ? ۵۷

فلسفه طواف ? ۵۷

تأثیر نیت در عمل ? ۵۸

مراعات ارزشهای انسانی ? ۵۹

نماز نزد مقام ? ۵۹

حسین بن علی ۷ کنار مقام ? ۶۰

کمک به همراهان ? ۶۱

زمزم، درمان هر درد ? ۶۲

بهترین آب زمین ? ۶۲

حجر اسماعیل ? ۶۲

حطیم ? ۶۳

ملتزم ? ۶۴

مستجار ? ۶۴

رکن یمانی ? ۶۵

مسعی ? ۶۶

شفاعت مقبول ? ۶۶

هروله ? ۶۷

نشستن در راه ? ۶۷

افتخار به اهل عرفه ? ۶۸

مشعر الحرام ? ٦٨

منی ? ٦٩

رمی شیطان ? ٦٩

قربانی ? ٧٠

طلب مغفرت ? ٧١

اسرار حج ? ٧١

ختم قرآن ? ٨٤

وداع با کعبه ? ٨٥

نشانه قبولی ? ٨٥

نورانیّت حج ? ٨٦

نیّت بازگشت ? ٨٦

کمال حج ? ٨٧

زیارت رسول خدا ? ٨٧

حج همراه با پیامبر ? ٨٨

زیارت عاشقانه ? ٨٨

مأموریت فرشتگان ? ٨٩

نماز در مسجد النبی ? ٨٩

باغ بهشتی ? ٩٠

سلام بر فاطمه ? ٩٠

سلام بر امامان ? ٩١

سلام بر شهیدان ? ٩٢

زیارت امامان بقیع ? ٩٣

نماز در قبا ؟ ۹۳

رفتار با مسلمانان دیگر کشورها ؟ ۹۴

استقبال از حاجیان ؟ ۹۵

پاداش کمک به خانواده حاجیان ؟ ۹۶

گوارایتان باد ؟ ۹۶